

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

Necati TAŞDEMİR

ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ (AĞRI İLİ HAMUR İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Doç. Dr. Metin BAYRAM

AĞRI-2019

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ağrı İli Hamur İlçesi Örneği)” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

[21/06/2019]

[Necati TAŞDEMİR]

T.C.

**AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN
ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE**

Doç. Dr. Metin BAYRAM danışmanlığında, Necati TAŞDEMİR tarafından hazırlanan bu çalışma 21/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Metin BAYRAM

İmza: .....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Fatih BİLİCİ

İmza: .....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa VURAL

İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../201.. tarih ve .... / .....nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... /...../.....

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı	2
1.2.Araştırmanın Önemi	2
1.3.Araştırmanın Varsayımları	3
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5.Tanımlar	4
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Eğitim Kavramı	5
2.2. Beden Eğitimi Kavramı	5
2.3. Beden Eğitimi ve Spor Programının Temel İlkeleri	6
2.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amacı	7
2.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi ve Yararları	11
2.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Bireyin Gelişimi Üzerindeki Etkisi	12
2.6.1. Fiziksel ve Psikomotor Gelişime Yararları	14
2.6.2. Zihinsel ve Psikolojik Gelişime Yararları	16
2.6.3. Sosyal gelişime yararları	18
2.6.4. Biyolojik Gelişime Yararları	21
2.7. Tutum	23
2.7.1. Tutumların oluşması ve gelişmesi	25
2.7.2. Tutumun Öğeleri	26
2.8. Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum	28
3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli	30

3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri Toplama Araçları	32
3.4. Verilerin Analizi.....	32
4. BULGULAR VE YORUM	34
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	41
6.KAYNAKÇA	45
7.EKLER.....	57
KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	58
BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ	59
ÖZGEÇMİŞ.....	61

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (AĞRI İLİ HAMUR İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Birey çevresindeki nesnelere karşı tutum oluşturabilir. Bir nesneye karşı oluşturulan tutumlar olumlu yönde olduğunda onu destekleme, takdir etme veya sevme gibi olumlu davranışların oluşmasını sağlamaktadır. Olumsuz tutumlarda ise bunun tam tersi olumsuz tutum takındığı şeyden kaçma, uzaklaşma gibi olumsuz davranışlara yol açmaktadır.

Okullarda da öğrenciler derslere, okul yönetimine veya öğretmenlere yönelik tutum oluşturabilirler. Özellikle derslere karşı oluşturulmuş tutumlar öğrencinin derse sevmesini, derse devam etmesini veya derste başarılı olmasını etkileyebilmektedir.

Milli eğitim sistemimizde en önemli derslerden biri de öğrencinin tüm gelişim alanını etkileyen beden eğitimi ve spor dersidir. Beden eğitimi ve spor dersleri, fiziksel aktivitelere düzenli katılım ve genel olarak sağlıklı bir yaşam tarzının teşvik edilmesinde önemli bir rol oynar.

Öğrencilerin, gelişimlerini bütüncül olarak etkileyen beden eğitimi ve spor dersinde kısa ve uzun süreli hedefleri gerçekleştirilebilmelerinde derse yönelik tutumları önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını tespit etmek ve çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Tarama yöntemi kullanılan bu çalışma, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Ağrı ili Hamur ilçesinde çeşitli kademelerde eğitim gören 864 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve beden eğitimi derisi tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerde SPSS 22.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının; cinsiyet, sınıf düzeyi, spor salonu, baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Beden eğitimi, spor, tutum

ABSTRACT

Master's Thesis

A STUDY OF STUDENTS' ATTITUDE TOWARDS PHYSICAL TRAINING AND SPORTS LESSON IN TERMS OF SEVERAL VARIABLES (EXAMPLES FROM HAMUR, AĞRI)

Individuals may develop attitude against the objects around them. When these attitudes are in positive way, it encourages positive behaviours such as gaining interest, supportiveness and appreciation. On the contrary, when individuals develop negativity against these objects, it will drive them to get away of it.

In the schools, students may develop attitudes against school management or teachers. Particularly, the attitudes developed against the lessons may affect students' performance in the lessons – to their fail or success.

The lesson of physical training and sports is one of the important lessons, affecting students' all development areas, in our National Education System. Physical training and sports lessons will play a significant role in encouraging students to attend regularly in physical activities and forming a healthy lifestyle.

In physical training and sport lessons that affect students' developments thoroughly, students' attitudes against the lessons is important for them to perform short- and long-term targets. Within this context, the aim of this study is to investigate students' attitudes against physical and sports lessons and analyse in terms of a several of variables.

The study is conducted via scanning method, in 2018-2019 Academic year, with attendance of 864 students who are studying in different grades, in Hamur, Ağrı. Form of personal information and attitude scale in physical training and sports are used as ways of data collection. The data is analysed on SPSS 22.0 programme. Additionally, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests are used in analysis of data that shows irregular variance.

The output of the study indicates that the students demonstrates positive attitude against physical training and sports lesson. A significant variance is determined in students' attitude against physical training and sports lesson, in terms of gender, grade, sports hall, educational background of father and level of income in the family.

Key Words: Physical education, Spore, Attitude.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda çeşitli kademelerde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları muhtelif değişkenlere bağlı olarak incelenmiştir.

Yüksek lisans tez konumu belirleme ve tez çalışmalarını yürütme sürecinde benden desteğini esirgemeyen, danışmanım Doç. Dr. Metin BAYRAM'a, yüksek lisans eğitimimde ders aldığım ve akademik anlamda gelişimime katkı sağlayan Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR ve Dr. Öğretim Üyesi Öner GÜLBAHÇE'ye yardımlarından dolayı Mücahit AYRA'ya, yüksek lisans öğrenim sürecimde bana sonsuz destek veren dostum Gökhan BULUT'a, araştırma esnasında değerli vakitlerini bana ayırarak çalışmama katkı sağlayan sevgili öğrencilerimize, çalışmayı yürüttüğüm okullarda gerekli imkânları sağlayan değerli okul yöneticileri ve kıymetli meslektaşlarıma teşekkür eder ve sevgilerimi sunarım.

Ağrı-2019

Necati TAŞDEMİR

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	31
Tablo 2. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	35
Tablo 4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Spor Salonu Değişkeni Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	36
Tablo 5. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	37
Tablo 6. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	38
Tablo 7. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin İkamet Ettiği Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	38
Tablo 8. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	39
Tablo 9. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Durumuna Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	40

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Kişi Sayısı
P	: Anlamlılık Düzeyi
S	: Standart sapma
SPSS	: Statical Package For Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
U	: Man Whitney U Skoru
VB	: Ve Benzeri
Vd	: Ve Diğerleri
X	: Ortalama Değeri
X ²	: Ki-Kare Skoru

1.GİRİŞ

Sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmanın temelinde insan faktörü yer almaktadır. İnsanların günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleri için beslenme, güvenlik, barınma gibi temel ihtiyaçlarının yanı sıra bedensel hareket sergilemeleri de gerekmektedir. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri insanlar için bu temel hareket etkinlikleri içinde yer almaktadır. Çünkü beden eğitimi ve spor etkinliklerinin; bireyin vücut yapısını, ruh sağlığını ve düşünce yapısını geliştirmesinde etkisi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle eğitim sistemi içerisinde yer alan diğer derslere oranla farklı bir yapıya sahip olan beden eğitimi dersleri birçok araştırmacının dikkatini çekmiş, bu durum beden eğitimi dersine yönelik tutumların muhtelif değişkenlere göre incelendiği araştırmaların artmasına zemin hazırlamıştır (Cimilli, 2017; Uluişik, 2015; Keskin, 2015; Erkol, 2015; Aras, 2013; Zengin, 2013; Karadağ, 2012; Çelik ve Pulur, 2011; Özkan, 2011; İmamoğlu, 2011). Zengin, Hekim ve Hekim (2016) tarafından yapılan araştırmada eğitimden istenilen verimin sağlanabilmesi için öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tutum kavramı genel olarak değerlendirildiğinde davranış bilimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Tutum; insanların herhangi bir durum ya da olay karşısında ortaya koyacağı olası bir davranış biçimi olduğundan, bireylerin sergiledikleri her davranışın temel unsurudur. Bu özellik tutumun davranış bilimlerinde üzerinde sıklıkla durulan bir araştırma konusu olmasını sağlamıştır. Tutum mefhumunu kavramsal açıdan ilk ele alanlar ve tanımlayanlar başında Alport gelmektedir. Alport'a göre tutum, "bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan ve deneyimle elde edilen bilgilerde organize olan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma halidir" (Keskin, 2015). Tutum kavramını, "bir fikir, nesne ya da insana ilişkin olumlu veya olumsuz yönde oluşan tepki gösterme eğiliminin duygusal düzeyi" olarak tanımlamak mümkündür (Alparslan, 2008). Diğer bir tanıma göre tutum; "bireyi belli insanlar, nesneler, semboller, durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimler" şeklinde tanımlanmaktadır (Başer, 2009).

Beden eğitimi ve spor dersleri dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türk eğitim sistemi içerisinde de önemli bir yere sahiptir. Atfedilen bu önem beden eğitimi dersine yönelik yapılan araştırmaların artmasını sağlamıştır. Beden eğitimi dersi üzerine yapılan araştırmalar içerisinde, beden eğitimi dersine yönelik tutum araştırmalarının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenle beden eğitimi dersine yönelik tutumun araştırmaya değer önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Araştırmamızda ilkokul 4. sınıf, ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma soruları;

1. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, sınıf ve eğitim kademeleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
3. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, spor salonunun kullanımı açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, anne eğitim durumu açısından anlamlı bir fark var mıdır?
5. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, baba eğitim durumu açısından anlamlı bir fark var mıdır?
6. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, aile ikamet yeri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
7. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, baba mesleği açısından anlamlı bir fark var mıdır?
8. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, aile geliri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.2.Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi dersleri mevcut eğitim sistemimiz içerisinde öğrencilerin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkı sağlayan derslerden biridir. Öğrencilerin beden eğitimi derslerine istekli bir biçimde katılmalarında, dolayısıyla

derste uygulanan aktiviteleri yerine getirme konusunda istekli olmalarında beden eğitimi dersine yönelik tutumlar büyük rol oynamaktadır.

Literatür incelendiğinde ortaokul ve lise kademesinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından (öğrenim kademesi, sınıf, cinsiyet, yaş, spor yapma durumu, ailede spor yapan birey, okul türü, ders yoğunluğu, sosyo-ekonomik yapı, etnik köken, öğrenim görülen bölüm, öğretmen nitelikleri, egzersize ayrılan zaman, akademik motivasyon, sosyal beceri, öz yeterlik, öğrenme stilleri) incelendiği araştırmalar olduğu görülmektedir (Zengin, Hekim ve Hekim, 2016; Uluşık, 2015; Keskin, 2015; Erkol, 2015; Aras, 2013; Zengin, 2013; Çelik ve Pulur, 2011; İmamoğlu, 2011; Zeng, Hipscher ve Leung, 2011; Doğan, 2011; Ekici, Bayrakdar ve Hacıcaferoğlu, 2011; Balyan, 2009; Başer, 2009; Palas Aktaş, 2007; Chung ve Philips, 2002).

Öğretmenler tarafından gerçekleştirilen çeşitli yöntem ve yönelimlerin (bireysel öğretim, işbirlikçi öğretim) öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına etkisini inceleyen deneysel çalışmalar olduğu tespit edilmiştir (Üresin, 2013; Balyan, Balyan ve Kiremitçi, 2012; Gülay, 2008).

Literatürde beden eğitimi dersine yönelik olarak öğrencilerin tutumlarını etkileyen unsurların ele alındığı birçok araştırma bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda genellikle öğrencilerin sahip oldukları bazı demografik özelliklerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlar üzerindeki etkilerinin ele alındığı görülmektedir. Öncelikle milli eğitim bakanlığı bünyesindeki örgün eğitim kurumlarının tüm kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bir bütünlük içerisinde incelenmesi literatüre önemli bir kaynak sağlayacaktır.

1.3.Araştırmanın Varsayımları

1.Öğrencilerin ölçek maddelerine verecekleri cevaplar, gerçek düşüncelerini yansıtmaktadır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı Ağrı ili Hamur ilçesinde bulunan ilkokul 4. sınıf, ortaokul ve lisede öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü katılan öğrenciler ile sınırlıdır.

2. Araştırma, kullanılacak veri toplama aracının kapsamı, araştırma yöntemi ve ulaşılabilir literatürle sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Tutum: Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir konu (obje) ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (Baysal, 1981).

Beden Eğitimi: Kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimi amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir (Tamer ve Pulur, 2001).

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde konu ile ilgili eğitim, beden eğitimi ve spor ile tutum kavramlarına sırası ile yer verilmiştir.

2.1. Eğitim Kavramı

Terbiye, irfan, maarif, talim, tedris gibi kavramlar Türkçede eğitim kavramı kadar yaygın kullanılsa da eğitim kavramı ile ilgili terimlerdir. Eğitim, yaygın olarak bütün bu kavramları içine almaktadır. Eğitim ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde ortak bir tanımlamanın mevcut olmadığı görülmektedir. Eğitim ile ilgili yapılan çeşitli tanımlarda, eğitim felsefeleri ile ilişkili olarak eğitim ve eğitim sistemine belirli fonksiyonlar yüklendiği görülmektedir. (Şişman, 2012). Eğitim sosyal yapıdaki kültürlenme sürecinin en önemli parçasıdır (Demirel ve Kaya, 2007).

Diğer bir tanıma göre eğitim; insanların kendi yaşantıları ile istedik davranış değişiklikleri meydana getirme sürecidir (Şahin, 2006). İnsanoğlu varoluşundan bu yana hem eğitim alma hem de eğitim verme sürecinde aktif rol almıştır (Başar, 2007).

Eğitim yaşam boyu süren, bireylere çeşitli beceri, davranış ve tutum kazandıran bir süreçtir. Bireyin kazandığı davranışlar genellikle gözle görülür bir düzeyde olmaktadır (Erden,2012). Örneğin; masa tenisinde servis kullanmasını bilmeyen bir çocuk gerekli eğitimi aldıktan sonra etkili bir biçimde servis kullanabilmektedir.

Eğitim ailede başlamasına rağmen geçmişte de günümüzde de en fazla okullarda gerçekleşir. Eğitimin temel hedefi bireylerin yaşamlarında istedik davranışların yerleşmesi ve kazandırılmasıdır (Alparslan, 2008). Eğitim ile meydana gelen davranış değişiklikleri kişinin bizzat kendi tercihleri sonucu gerçekleşmektedir (Ayas, 2013).

2.2. Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimini, “insan sağlığı, karakter oluşumu, moral verimliliğinin artırılması, milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan ilgili etkili bir eğitim faaliyeti” şeklinde tanımlamak mümkündür (Aras, 2013). Diğer bir tanıma göre beden eğitimi “insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek için insan organizmasının bütünlük ilkesine dayalı tüm kişiliğinin

eğitimidir'' (Alparslan, 2008). Beden eğitimi; bireyin bütüncül olarak fiziksel ve psikolojik özelliklerinin, bireyin yaşına uygun kapasiteye ulaştırılması için fiziksel hareket veya oyun ile çalışmalar yapılmasıdır (Şahin, 2006).

Bireylerin fiziksel ve psikolojik gelişimlerini sağlıklı organizma bütünlüğünü içerisinde gerçekleştiren, bireyleri bulundukları sosyal yapıya faydalı bir kişi olarak yetiştirmeyi amaçlayan bilim dalıdır (Açak, 2006).

Ceylan'a (2008) göre beden eğitimi; vücudun çeşitli özelliklerinin geliştirilebilmesini, kas ve eklemlerin kontrollü ve dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, düzenli bir biçimde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir. Beden eğitimi aynı zamanda, insanın sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, bulunduğu yaşın ve genetik kapasitesinin gerektirdiği güce ulaştırılması için rekabet olmaksızın uygulanan bir bilim dalıdır.

Baş döndüren bir hızla gelişen ve değişen dünyamızda beden eğitimi, insanlar üzerinde fiziksel ve psikolojik açıdan oldukça önemlidir. Beden eğitimi bireylere kendilerini daha rahat ifade edebilmesi, sosyalleşmesi ve toplumsal açıdan bütünleşmesi gibi birçok katkı sağlamaktadır. Bu nedenle beden eğitimi çağdaş toplumlarda daima yer almaktadır (Bal, 2010).

2.3. Beden Eğitimi ve Spor Programının Temel İlkeleri

Beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin temel ilkeler 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Amaçları doğrultusunda belirlenmiştir. Söz konusu kanuna göre beden eğitimi ve spor öğretim programının dayandığı temel ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Beden eğitimi ve spor öğretim programı bedensel etkinlikler, spor ve oyun yoluyla öğrenme temeline göre tasarlanmıştır.
- Program hazırlanırken öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal özelliklerinin bir bütün olarak geliştirilmesi amaçlanmıştır.
- Program öğrenci merkezli olup, öğrencilerin kendi öğrenmelerini yapılandırmalarına imkân vermektedir.
- Öğretim programı süreç ağırlıklıdır.
- Öğretim programı gelişimsel bir sarmal yapıya sahiptir.
- Öğretim programı esnek bir yapıya sahiptir.

- Öğretim programı içerisinde yer alan tema ve konular istenilen kazanımlara ulaşmaya yardımcı olmaktadır.
- Beden eğitimi derslerinde öğrencilerin eğitim süreçlerinde çevre ve diğer kişilerin deneyimleri önemli bir yer tutmaktadır.
- Beden eğitimi derslerinin öğrenme-öğretme ortamı bireysel, eşli ve grup çalışmalarından meydana gelen dengeli bir yapıya sahiptir.
- Beden eğitimi derslerinde yer alan uygulamalarda öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri esastır.
- Öğretim programında eleştirel ve yansıtıcı düşünme ile yaratıcılık düzeyini geliştirme ön plandadır.
- Öğretim programı içerisinde evrensel ve toplumsal değerlere yer verilmiştir.
- Öğretim programında yer alan uygulamalar ile öğrencilerin centilmence oyun ve mücadele anlayışlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Öğretim programı öğretmenlerin özgür bir biçimde hareket etmelerine uygun olarak hazırlanmıştır.
- Beden eğitimi derslerine tüm öğrencilerin katılımları esastır.
- Beden eğitimi derslerinde çevreye ve doğaya duyarlı olunması esastır.
- Beden eğitimi ders uygulamaları öğrencilere eğlenerek öğrenme ortamı sunmaktadır.
- Beden eğitimi öğretim programının değerlendirme süreci çok yönlü olarak tasarlanmıştır.
- Beden eğitimi dersleri öğrencilere aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlığı kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2013).

2.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amacı

Beden eğitimi ve spor dersinin amacı; öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları hareket, aktif ve sağlıklı hayat, kavramları ve stratejileri ile birlikte öz yönetim, sosyal ve düşünme becerilerini geliştirerek bir sonraki öğrenim düzeyine hazırlamaktır (MEB, 2018).

Bu amaç doğrultusunda öğrenciler çeşitli fiziksel etkinliklere ve sporlara özgü hareket becerilerini geliştirir; hareket kavramlarını ve ilkelerini, çeşitli fiziksel etkinliklerde ve sporlarda; hareket stratejilerini ve taktiklerini, çeşitli fiziksel etkinliklerde ve sporlarda kullanır; sağlıklı hayatla ilgili fiziksel etkinlik ve spor kavramlarıyla ilkelerini açıklar; sağlıklı olmak, sağlığını geliştirmek için fiziksel etkinliklere ve sporlara düzenli olarak katılır; beden eğitimi ve sporla ilgili kültürel birikim ve değerlerimizi kavrar; beden eğitimi ve spor yoluyla öz yönetim becerilerini; beden eğitimi ve spor yoluyla iletişim becerileri ile iş birliği, adil oyun, sosyal sorumluluk, liderlik, doğaya duyarlılık ve farklılıklara saygı özelliklerini geliştirir (MEB, 2018)

Beden eğitimi ve spor dersi sayesinde birey fiziksel, duyuşsal ve bilişsel olarak rahatlayıp gelişeceği için, bu derse verilen önem diğer derslerden daha fazla olmalıdır (Şahin vd. 2001). Fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmayan, enerjisini atamayan bir öğrenciden diğer derslerde de verim beklenemez. Okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre, farklı branşlarda yarışmalar düzenlenmeli ve öğrenciler spor yapmaya teşvik edilmelidir. Böylece sağlıklı ve özgüveni yüksek bireyler olmaları desteklenecek, topluma en iyi şekilde katkı sağlanacaktır.

Eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir toplum oluşturmak, bütün gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spora yaklaşımıdır. Bu, toplumu oluşturan bireylerin bedensel, zihinsel ve ruhsal sağlığı ile sosyalleşmesini sağlamak ve refah düzeylerini yükseltmek anlamını taşımaktadır (Eken, 2008).

Beden eğitimi dersleri birçok açıdan eğitimin genel amaçlarına katkıda bulunabilir. Öncelikle beden eğitimi dersleri, insanların bütünsel gelişimine katkıda bulunur. Beden eğitimi dersleri okul müfredatı içerisinde motor becerileri ve sağlığı geliştiren tek derstir. Beden eğitimi ve spor ders programlarının nitelikli olması, öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunur (Alparslan, 2008).

Başer (2009) genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve spor dersinin temel amaçlarının başında, çocukların fiziksel etkinlikler yani hareketler yolu ile eğitimini sağlamak ve her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmanın geldiğini belirtmiştir. Bunun yanında beden eğitimi dersleri çocukların bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin en üst

düzeye çıkarılmasına katkıda bulunur. Atatürk İlke ve İnkılapları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin Temel Amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak, öğrencilerin bireysel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, ahlâklı ve dengeli bir kişiliğe sahip, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş nitelikli bireyler olarak yetiştirilmeleri de beden eğitimi derslerinin temel hedefleri arasındadır.(Başer, 2009).

Eğitimden beklenen temel amaçların başında öğrencilerin sahip oldukları gizil güçlerin ve yeteneklerin ortaya çıkarılıp, en üst düzeyde geliştirilmesi yer almaktadır. Öğrencilerin bedensel, ruhsal, duygusal ve toplumsal açıdan gelişiminin desteklenmesi çağdaş eğitimin temel ilkeleri arasında yer alır. Bu bağlamda hareket etmeyi ve hareketler aracılığıyla öğrenmeyi hedefleyen beden eğitimi dersleri, temel eğitim faaliyetlerinin vazgeçilmez bir unsurudur (Kangalgil vd., 2006). Bir ders olarak ele alındığı zaman, beden eğitiminin amaçları milli eğitim mevzuatında belirtilmiştir. Bu kapsamda beden eğitimi dersinin temel amaçları şu şekilde sıralanmaktadır;

- Öğrencilerin sahip oldukları gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, onların bireysel ve toplumsal açıdan sağlıklı, iyi ahlaklı, mutlu ve dengeli bir kişilik sahibi, yaratıcı, yapıcı, üretken, milli değerleri ve demokratik ilkeleri benimsemiş birey olarak yetiştirmelerini sağlama,
- Öğrencilerin Atatürk ve diğer düşünürlerin beden eğitimi hakkında söyledikleri sözleri açıklayabilme,
- Vücuttaki tüm organ ve sistemlerin kapasitelerine uygun bir biçimde geliştirilmesini ve güçlendirilmesini sağlama,
- Öğrencilerin iyi bir duruş alışkanlığı kazanmalarına katkı sağlama,
- Kas ve sinir yapısının koordineli bir biçimde çalışmasını sağlama,
- Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin olarak temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları kazanmalarını sağlama,
- Öğrencilerin yeri geldiği zaman müzik ya da ritim eşliğinde hareket becerisi sergileyebilme yeterliliklerini geliştirme,

- Öğrencilerin halk oyunlarımız ile ilgili bilgi ve beceriler kazanmalarına katkı sağlama, bunun yanında öğrencilerin halk oyunlarını uygulama konusunda istekli hale gelmelerine destek olma,
- Kurtuluş günleri ile milli bayramların önemini kavrama, yapılan törenlere katılım konusunda öğrencilerin istekli olma düzeylerini arttırma,
- Öğrencilere beden eğitimi ve sporun sağlık açısından faydalarını öğretme, böylelikle öğrencilere serbest zamanlarında beden eğitimi ve spora yönelme alışkanlığı kazandırma,
- Öğrencilerin temel sağlık kuralları ile ilkyardım konusundaki bilgi, tavır, alışkanlık ve beceri düzeylerini geliştirme,
- Öğrencilere tabiatı sevmeyi öğretme, öğrencilere temiz hava ve güneşten faydalanma alışkanlığı kazandırma,
- Öğrencilerin birlikte iş birliği yaparak çalışma becerilerinin gelişmesini sağlama,
- Görev ve sorumluluk bilinci olan, lidere uyan ve yeri geldiği zaman liderlik yapma becerisine sahip olan bireyler yetiştirme,
- Öğrencilerin yerinde ve çabuk karar verebilme becerilerini geliştirme,
- Öğrencilerin kendilerine güven duyma becerilerini geliştirme,
- Öğrencilere dostluk çerçevesinde yarışma ve oynama becerisi kazandırma, bunun yanında öğrencilere kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, haksızlık ve hileye karşı olma becerilerini kazandırma,
- Öğrencilere demokratik yaşamın beraberinde getirdiği tavır ve alışkanlıkları kazandırma,
- Öğrencilerin toplumun birer ferdi olarak kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruma becerilerini geliştirme,
- Öğrencilerin spor tesisleri ve malzemeleri konusundaki bilgi düzeylerini arttırma, yeri geldiği zaman tesis ve malzemeleri kullanabilme becerileri kazandırma (Çoban ve Ünveren, 2007).

2.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi ve Yararları

Teknolojik gelişmelerin yeterli olmadığı dönemlerde bireyler günlük işlerini genellikle fizik gücünü kullanarak gerçekleştirirken, teknolojik gelişmelere bağlı olarak son yıllarda insanların giderek tembel ve hareketsiz bir yaşam tarzına geçtikleri görülmektedir. Buna bağlı olarak dünyada birçok hastalık meydana gelmiş, devletler meydana gelen sağlık problemleri ile mücadele etmek için insanların fiziksel açıdan hareketlilik kazanmasını sağlayıcı uygulamalara başlamışlardır. Bu noktada beden eğitimi ve spor dersi hareketsiz yaşam tarzından kaynaklanan sağlık problemlerinin en aza indirilmesinde önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar travma sonucunda oluşan sağlık sorunları hariç, beden eğitimi ve spor etkinliklerinin birçok sağlık sorunu ile mücadelede etkin bir role sahip olduğunu göstermektedir (Açak, 2006).

Eğitimin temel amaçlarının başında toplumda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gelmektedir. Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için de bireylerin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duyuşsal açıdan sağlıklı olmalarını sağlayacak etkinlik ve uygulamalara ihtiyaç vardır. Bu noktada beden eğitimi dersi önemlidir. Beden eğitimi etkinlikleri düzenli olarak yapıldığı zaman, fiziksel uygunluğun yanında bireylerin birçok yönden gelişimine katkı sağlamaktadır (Heper, 2012).

Fiziksel açıdan aktif olan öğrencilerin akademik güdülenmelerinin yüksek olması muhtemeldir. Bireylerin özellikle büyüme ve ergenlik çağlarında gerçekleştirmiş oldukları fiziksel etkinlikler sosyo-duygusal becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Aras, 2013).

Beden eğitimi ve spor dersleri bireylerin gerçek kişiliklerini bulmalarına ve sosyalleşmelerine katkı sağlamaktadır. Oyun ve çeşitli spor dallarına özgü hareket becerilerinden meydana gelen beden eğitimi dersleri bireyin fiziksel sağlığının ve becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu yönü ile beden eğitimi ve spor dersi öğrencilerin en az yorgunluk ile zihinsel, psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan olgunlaşmalarında önemli rol oynamaktadır (Başer, 2009).

Beden eğitimi ve spor dersinin sayesinde öğrenciler fiziksel, duyuşsal ve bilişsel gibi birçok alanda bütüncül olarak gelişir ve aynı zamanda öğrencilerin okul içi ve okul dışı iletişimleri olumlu yönde etkilenir. Öğrenciler bu ders sayesinde bir araya gelerek sosyalleşir, dersin hedeflerine ulaşıldığı zaman öğrenciler daha sağlıklı

ve daha mutlu olurlar. Öğrencilerin iyi alışkanlıklar edinmesinde, birbirleriyle daha iyi ilişkiler kurmasında ve sosyalleşmelerinde beden eğitimi ve spor dersi köprü görevi görür (Kaya Sarıdede, 2018).

Beden eğitimi ve spor dersi sayesinde öğrenci kendini tanır, yeteneklerini geliştirir, yapabilecekleri hakkında fikir sahibi olur, güçlü ve zayıf yanlarının farkına varır, vücudunun ve sağlığının önemini kavrar ve bilinçlenir. Beceriler kazanarak vücudunu en etkili şekilde kullanmayı öğrenir. Sağlıklı ve mutlu yaşamak için gerekli bilgiler, davranışlar ve alışkanlıklar kazanır (Açak, 2006).

Bedensel hareketliliğin sağlık açısından yararlı olduğu bilinmektedir. Bu durum Dünya Sağlık Örgütü tarafından da 5 ile 17 yaş aralığındaki bireylerin kas ve kemik yapısının güçlenebilmesi açısından haftada en az üç kez yoğun tempolu ve en az 60 dakikalık fiziksel aktivite yapmaları gerektiği ifade edildiği halde pek çok bireyin bu tarz fiziksel aktivite içerisinde olmadığı söylenmektedir. Gelecek yıllarda ortaya çıkacak pek çok hastalığın önlenmesi açısından fiziksel hareket ve aktivitenin ne kadar önemli olduğu bilinen bir gerçektir (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2014).

Çocuk ve gençlerde fiziksel aktivite ve spora olan katılımın artırılmasında beden eğitimi derslerinin önemli etkisinin olduğu belirtilmektedir (Tappe ve Burgeson, 2004). Bundan dolayı okullarda beden eğitimi ve spor derslerinin çağa ve güncel bilgi birikimine paralel olarak geliştirilmesiyle birlikte öğrencilerin daha aktif olmaları gerekmektedir. Bu nedenle farklı eğitim sistemlerinden yararlanmak önemlidir (Şirinkan ve Erciş, 2009).

2.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Bireyin Gelişimi Üzerindeki Etkisi

Gelişim bebeğin anne rahmine düşmesiyle başlayan ve hayatımızın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Gelişim, anne karnından ölüme kadar birçok alanda ilerleme kaydedilmesidir. Gelişim çevre ve kalıtım faktörlerinin etkileşimi sonucunda şekillenmektedir (Başaran, 2000).

Beden eğitimi ve spor dersi öğrenci gelişimine en çok katkı sağlayan derstir. Çünkü öğrenciyi hem zihinsel hem duyuşsal hem de fiziksel olarak geliştirir. Öğrencinin bu özelliklerinin gelişmesiyle; öğrenme, anlama, bireylerle ilişkiler kurma ve konuşma becerisi gibi özellikler olumlu yönde etkilenir. (Kaya Sarıdede, 2018).

Beden eğitimi ve spor dersi öğrencinin fiziksel olarak daha sağlıklı olmasını sağlar . Öğrencinin boyunun uzamasına, ağırlık olarak artmasına, sağlıklı bir vücuda sahip olmasına katkı sağlarken kendisini daha enerjik ve daha mutlu hissetmesini de sağlar. Beden eğitimi ve spor derslerinde yapılan fiziksel etkinlikler vücudun tüm sistemlerine etki eder. (Muallimoğlu 1998).

Sinir ve kas sistemindeki gelişimlerin tümü psiko-motor gelişim olarak adlandırılır. Beden eğitimi ve spor dersi sinir ve kas sisteminin gelişimine en çok katkı sağlayan derstir. Yapılan çalışmalarda, beden eğitimi ve spor dersine katılan öğrencilerle katılmayan öğrenciler arasında farklar olduğu görülmektedir. Beden eğitimi ve spor dersine katılan öğrencilerin yetenek ve becerilerinde olumlu anlamda ilerlemeler gözlenmiştir (Yenal vd. 1999).

Beden eğitimi ve spor dersiyle kas ve sinir sistemi gelişim gösterir. Beden eğitimi ve spor dersine katılım, öğrenciye düzgün bir duruş, esnek bir vücut yapısına sahip olma gibi katkılar sağlar. Yapılan fiziksel aktiviteler sayesinde solunum ve dolaşım sistemi önemli ölçüde gelişir (Yetim 2011).

Beden eğitimi ve spor dersi faaliyetleri bedensel ve psiko-motor gelişime katkı sağlamasının yanında zihinsel gelişime de katkı sağlar. Beden eğitimi ve spor dersine katılan ve bununla birlikte spor yapan öğrencilerin, ilişkilerinin daha iyi olduğu, daha dışa dönük, daha barışçıl bireyler oldukları gözlemlenmiştir. İlkokul, ortaokul ve liselerde oluşturulan takımlarda olan öğrencilerin not ortalamalarının 5'lik sisteme göre 3,19 ile 4,17 arasında olduğu tespit edilmiştir (Serbest vd.2006).

Böylelikle düzenli spor yapmanın öğrenciyi; zihinsel olarak rahatlatıp mutlu ettiği ve başarılı bir kişi haline getirdiği, problem çözme becerisi gelişmiş, akılcı, aklındaki sorulara daha kısa sürede cevaplar bulan, hayatla barışık ve pozitif, çevresine de faydalı bir birey haline getirdiği gözlenmektedir (Kaya Sarıdede, 2018).

Sosyal ve duygusal gelişim birbirleriyle doğrudan ilişkilidir. Sosyal yönü gelişmiş bireyler, duygusal olarak gelişmiş ve güçlü bireylerdir. Problem çözme becerileri daha yüksektir. Daha dışa dönük ve daha mutlu bireylerdir. Beden eğitimi ve spor dersine katılan öğrenciler daha çözüm odaklı ve hızlı düşünebilen öğrencilerdir. Sportif faaliyetler ile yarışmalarda karşılaştıkları olumsuzluklara karşı duyguları daha güçlü ve sağlamdır. Beden eğitimi ve spor dersi etkinlikleri öğrenciye

sadece iyi bir sporcu olmayı öğretmeyip bunun yanında iyi bir seyirci ve iyi bir insan olmayı da öğretir (Kaya Sarıdede, 2018).

Sosyal yapının güçlü olması için insanların birbirleriyle olumlu etkileşime girmeleri gerekir. Beden eğitimi ve spor dersi öğrencilerin bir araya gelmelerini, sosyalleşmelerini ve birbirleriyle etkileşim halinde olmalarını sağlar (Kaya Sarıdede, 2018).

2.6.1. Fiziksel ve Psikomotor Gelişime Yararları

Lokomotor hareketler yürüme, atlama, koşma, sıçrama, sekme, yuvarlanma ve kaçma hareketleridir. Lokomotor olmayan hareketleri eğilme, dönme, esneme, asılma ve sallanma olarak sıralayabiliriz. Manipülatif beceriler ise; atma, yakalama, tekmeleme, basit el-göz ve göz-ayak hareketleri, zıplama, pas yapma gibi hareketlerden oluşur (Alparslan, 2008).

Eğitimin temel ilkelerinin başında insanları, zihinsel yönlerinin yanında ve fiziksel olarak da yetiştirmek gelmektedir. Beden eğitimi dersleri bireye sağlıklı aktivite alışkanlığı kazandırmak ve fiziksel uygunluk düzeylerini yaşam boyu devam ettirebilmelerini sağlamakta oldukça önemli bir kazanım sağlar (Bal, 2010).

Beden eğitimi derslerinin öğrencilerin fiziksel olarak aktif yaşam alışkanlığı kazanmalarında önemli bir yeri bulunur (Bozdemir, 2012). Yapılan araştırmalarda neticesinde de fiziksel olarak aktif yaşama sahip olmanın ancak beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile mümkün olacağı anlaşılmıştır (İmamoğlu, 2011). Okulda öğrencilerin fiziksel aktivite düzeylerinin geliştirilmesine yönelik bazı modellerin ve sağlığı geliştirme programlarının kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Stratton ve Mullan, 2005; Ntoumanis, 2001). Fiziksel etkinlikler insanların kas ve eklem yapılarının gelişmesini sağlayan en önemli unsurlardandır. Eğitim sistemi içerisinde de söz konusu fiziksel özelliklerin geliştirilmesi ancak beden eğitimi dersleri ile mümkündür. İnsanların yaptıkları fiziksel hareketlerde eklem ve kaslar aktif, kemikler pasif roledir. Bilimsel açıdan bakıldığında zaman kasların ve eklemlerin gelişmesinde fiziksel aktiviteye katılımın önemli bir husus olduğu görülür. Bedensel etkinliklere düzenli katılan insanların, herhangi bir fiziksel etkinliğe katılmayan insanlara nazaran olumlu fiziksel gelişimlerinin farklılığı oldukça net bir biçimde gözlemlenebilmektedir (Açak, 2006). Ayrıca çocuklarda yetersiz fiziksel aktivite çeşitli sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Bu nedenle okullarda yapılacak fiziksel

etkinlikler, ortaya çıkacak sağlık sorunlarını önlemede büyük önem arz etmektedir (Carrel ve diğerleri, 2005; Datar ve Sturm, 2004).

Bireylerin kas yapısı ve fonksiyonel özelliklerinin geliştirilmesinde beden eğitimi ve spor etkinliklerinin büyük önemi vardır. Eğitim bütünlüğü çerçevesinde, öğrencilerin bedensel gelişimlerinin desteklenmesi beden eğitimi dersleri ile mümkündür. Kaslar, eklemler ve kemikler insanların yaptıkları bedensel etkinliklerin temel aktörleridir. Vücut hatlarının gelişmesinde beden eğitimi ve sporun faydası bilimsel bir gerçektir. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sadece kas, iskelet, eklem ve tendon gelişimine katkı sağlamakla kalmayıp kondisyonel açıdan da bireyin yüksek performans düzeyine ulaşmasına katkı sağlar (Açak, 2006). Karadağ'a (2012) göre beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sağladığı fiziksel yararların başında kemik özgül ağırlığının artması, bağ dokuların esneklik düzeyinin gelişmesi, buna paralel olarak kemik ve bağ dokuların baskı ve gerilmelere karşı daha dayanıklı olması gelmektedir. Bununla birlikte beden eğitimi derslerine düzenli katılımda bireyin fiziksel uygunluk düzeyi de önemli ölçüde gelişmektedir. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin bedensel gelişim üzerine etkilerinin başında kemik ve iskelet yapısının korunması ve geliştirilmesi gelmektedir. Her yaş grubundaki insanda kendisini gösteren beden eğitiminin kemik sağlığı ve gelişimi üzerine olumlu etkileri, her yaş grubu insanda kendini göstermektedir. Yani beden eğitimi ve spora katılım çocuk, genç, yetişkin, yaşlı, kadın ve erkek ayrımı olmaksızın bireylerin kemik sağlığını korumakta ve geliştirmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Shedd vd., (2007) tarafından yapılan çalışmada menopoz sonrası dönemde bulunan kadınlarda, Sritara vd., (2015) tarafından yapılan çalışmada 25-54 yaş grubunda bulunan kişilerde, Heideman vd., (2013) tarafından yapılan çalışmada ise çocuklarda beden eğitimi ve spora katılımın, kemik sağlığını korumaya ve geliştirmeye fayda sağladığı tespit edilmiştir. Vücut kompozisyonu, beden eğitimi ve spora katılımın fiziksel sağlık üzerinde fayda sağladığı diğer bir alandır. Fiziksel sağlığı tehdit eden başta obezite olmak üzere birçok sağlık problemi beden eğitimi ve spora katılım ile en aza indirgenmektedir. Literatürde yer alan deneysel araştırma bulguları da beden eğitimi ve spora katılımın fiziksel sağlığın korunmasında önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Aksoydan ve Çakır (2011) tarafından yapılan çalışmada, sedanter bireylerle karşılaştırıldığında

fiziksel aktivite düzeyi yüksek olan bireylerin daha düşük beden kitle indeksine sahip oldukları görülmüştür. Kırıcı, Gültekin ve Vatansever (2003) tarafından yapılan araştırmada spor yapan kişiler, sedanter bireylerle karşılaştırıldığında spor yapan kişilerin daha düşük vücut yağ oranına sahip oldukları, Soyuer, Ünal ve Elmalı (2010) tarafından yapılan araştırmada spora katılımın üniversite öğrencileri arasında obezite riskinin azalmasına olanak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Psikomotor gelişim açısından da beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımın, çocukluk dönemi başta olmak üzere psikomotor gelişimi desteklediği bilinmektedir. Ağaoğlu, Taşmektepligil, Aksoy ve Hazar (2008) tarafından yapılan araştırmada yaz spor okullarına katılan çocukların motor performans becerilerinde meydana gelen gelişimlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda iki aylık spor eğitim çalışmalarının çocuklarda dayanıklılık, esneklik ve sürat gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Karadağ (2012) tarafından yapılan araştırmada da beden eğitimi ve spora katılımın motorsal gelişimi desteklediği ve buna bağlı olarak kassal verimliliğin ve güç düzeyinin arttığı görülmüştür.

2.6.2. Zihinsel ve Psikolojik Gelişime Yararları

Bireyin yaşadığı dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerindeki gelişim bilişsel gelişim olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel gelişim bebeklikten yetişkinliğe dek bireyin çevreyi, dünyayı anlama yöntemlerinin daha karmaşık ve etkili hale gelmesi sürecidir. Beden eğitimi derslerinde yer alan faaliyetler ile yaparak öğrenme neticesinde, öğrenme için gerekli algılama, düşünme, akıl yürütme, kıyaslama ve temel kavramların gelişmesi sağlanmaktadır (İmamoğlu, 2011).

Beden eğitimi derslerinde öğrencilerin bedensel yeteneklerinin ön planda olması sebebiyle bedensel hareketler izlendiğinde, öğrencinin bilinçaltında yatan dürtü ve davranışlar ortaya çıkar. Öğrencinin bilinçaltında yer alan işbirliği, kıskançlık, bencillik, hırs, azim, kin, mücadele ve rekabet etme gibi duygularının açığa çıkması mümkündür. Öğretmenler beden eğitimi dersleri aracılığıyla dikkatli bir gözlem sonucu, öğrencilerini psikolojik olarak kolayca anlayabilirler. Hareketsel aktivitelerle kişilerin henüz keşfedilmemiş zekâ güçleri ortaya çıkarılabilir ve bu oldukça etkili bir yöntemdir. Beden eğitimi dersi faaliyetleri öğrencileri günlük stresten uzaklaştırır. Böylece öğrenciler psikolojik olarak dinlenir ve rahatlar. Ayrıca

beden eğitimi ve spor etkinlikleri özgüven, ruhsal dayanıklılık, pratik düşünebilme ve çözüm odaklı olma, problem çözme becerisi, cesur ve atak olma gibi birçok zihinsel özelliğin gelişmesine katkı sağlar (Açak, 2006).

İnsanların kendilerini tanımaları ve kendilerine ait özelliklere değer vermeleri, duygularını ve davranışlarını kontrol becerileri, fiziksel ve psikolojik olarak kendilerini güçlü ve kontrol sahibi olarak hissetmeleri ve sosyal anlamda yeterlilik göstermeleri onları yaşam zorlukları karşısında avantajlı kılmaktadır. Bu nedenle spor ve fiziksel aktivite bireyin psikolojik sağlamlığının gelişiminde önemli bir yer tutar (Şahin ve diğerleri, 2012).

Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımın psikolojik yapı üzerine birçok olumlu etkisi olduğu bilinmektedir (Hassmen, Koivula ve Uutela, 2000). Eğitim sistemi içerisinde beden eğitimi dersleri çocukların sadece bedensel gelişimlerinin değil, aynı zamanda psikolojik ve zihinsel özelliklerinin de gelişimine katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve sporun psikolojik açıdan temel faydaları şu şekilde sıralanmaktadır;

- Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım ile bireyin keşfedilmemiş zekâ gücünün ortaya çıkmasına katkı sağlanmaktadır. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde birey günlük yaşamın beraberinde getirdiği stresten bir nebze olsun kurtulmaktadır. Bu sayede beden eğitimi ve spor faaliyetleri insanları psikolojik olarak dinlendirmekte ve rahatlatmaktadır.
- Bireyin özgüven düzeyi gelişmekte, ruhsal dayanıklılığı artmakta, ani kararlara karşı pratik çözüm bulma ve çıkış yolları arama becerisi gelişmektedir.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri karakter ve kişilik gelişimine katkı sağlamaktadır. Bireyin özellikle cesaret, atılganlık ve iş yapabilme hissi gelişir (Açak, 2006).
- Toplumsal açıdan bakıldığında zaman özellikle uluslararası spor faaliyetleri toplumların birbirine yakınlaşmasına katkı sağlar, toplumlar arası iletişim gelişir, bu yönüyle de spor etkinlikleri sosyal değişim anlamında bir düzenleyici görevi görmektedir.

- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ile birlikte insanların manevi yalnızlık hisleri azalır. İnsanlar tekdüze yaşam tarzından uzaklaşır. Böylece insanların tekdüze yaşam tarzının beraberinde getirdiği duygusal sorunları azalır (Küçük ve Koç, 2004).
- Eğitim sistemi içerisinde ele alındığı zaman beden eğitimi dersleri demokratik bir ortamda gerçekleştirildiğinden öğrencilerin toplum içerisindeki demokratik tutumları benimsemeleri beden eğitimi dersi ile sağlanmaktadır (Nebioğlu, 2006).
- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım insanların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde koruyucu etkiye sahiptir (Kâhin, Yetim ve Çelik, 2012).

Sporun psikolojik ve zihinsel yapı üzerine etkilerinin incelendiği araştırma bulguları değerlendirildiğinde, beden eğitimi ve spora katılımın psikolojik yapıyı birçok açıdan olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Dunn, Trivedi, Kampert, Clark ve Chambliss (2005) tarafından yapılan araştırmada aerobik egzersize katılımın depresyon düzeyinde anlamlı bir azalma meydana getirdiği, Duman ve Kuru (2010, 18) tarafından yapılan araştırmada çocuklarda spora katılımın psikolojik açıdan uyumlu olma düzeyini geliştirdiği, Hamer ve Chida (2009, 3) tarafından yapılan araştırmada yaşlılarda spora katılımın psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediği, Armstrong ve Oomen-Early (2009, 521) tarafından yapılan araştırmada ise lise öğrencilerinde spora katılım ile sosyal beceri düzeyi arasında pozitif, depresyon düzeyi ile negatif yönlü bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.3. Sosyal gelişime yararları

Bireyin yaşamında duygusal ve toplumsal gelişim birbiriyle karşılıklı etkileşim halindedir. Bu yüzden insanların duygusal açıdan geliştikçe topluma sağladıkları katkı da artar. Böylece bireyin öncelikle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur (İmamoğlu, 2011). Beden eğitimi ve spor aktiviteleri de her ne kadar kişisel bir çalışma gibi görünse de sosyal boyutu yüksek olan faaliyetlerdir (Açak, 2006).

Literatürde yer alan çalışmalarda da spora katılımın sosyal gelişim üzerinde etkili olduğu ve geliştirdiği belirtilmiştir (Efe ve diğerleri, 2008). Çünkü spor, insanların hayatında çok değişik yollardan giden, bireyleri doğrudan veya dolaylı

olarak kendisine bağımlı kılan ve her zaman insanların ilgisini canlı tutmayı başaran sosyal bir olgudur. Spor, insanların zevklerini ve ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlamıştır. Günümüz dünyasında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirmiş ve toplumu yakından ilgilendiren belirli davranışlar, düşünceler, inançlar ve simgeler yaratmıştır.

Modern dünyada hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinimi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimiyle birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar ve stresler insanları psikolojik bakımdan bir sıkıntıya sokmuştur. Bu aşamada sporun rahatlatıcı ve tekdüzelikten kurtarıcı fonksiyonunun devreye girmesi, insanların psiko-sosyal gelişimlerine katkıda bulunabilir. Sporun kişilerin psiko-sosyal gelişiminde önemli bir yeri olduğu, insanları sosyal ve psikolojik bakımdan aktif kılmanın en kolay yolunun spordan geçtiği unutulmamalıdır. Çünkü insanlar spor sayesinde birçok farklı ortamda, farklı düşünceden ve farklı kültürden insanlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunabilmektedir. Dolayısıyla gerek insanların sosyalleşmede gerekse kendini ifade edebilmede kullanabilecekleri en kolay yöntemlerden birisidir spor (Küçük ve Koç, 2004).

Sportif faaliyetlerle bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyi kendi dar dünyasından kurtararak diğer kişilerden, inançlardan, düşüncelerden ve insanlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Sportif faaliyetlerin, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı bir gerçektir. Sporla sporcular, seyirciler ve kitleler arasında kaynaşma oluşmaktadır. Başlangıçta bireysel olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonra toplumsal bir nitelik kazanarak geniş kitlelere ulaşmış ve sosyalleşmede önemli bir araç olmayı başarmıştır (Aksoy ve diğerleri, 2012).

Ortaöğretim öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, iş birliği ile yapılan beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir (Gülay, 2008).

Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım, bireyin toplum içerisinde ön plana çıkmasına, böylece bireyin sosyal çevresinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde birey, toplumsal bir

kişilik yapısına kavuşmaktadır. Genel olarak beden eğitimi ve sporun sosyal açıdan diğer yararları şu şekilde sıralanmaktadır;

- Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde birey topluma aktif olarak katılır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım, bireyin hayat tarzında ve gelir düzeyinde herhangi bir hareketlilik olmadan topluma katılımında önemli rol oynar. Okul takımında spor yapan bir öğrenci buna örnek gösterilebilir.
- Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine gelir ya da statü kazanmak için katılan insanların hayat tarzlarında dikey bir hareketlilik oluşur. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılan sporcuların ileride antrenör ya da hakem statüsü kazanmaları buna örnek gösterilebilir.
- Aktif olarak spor yapan bireylerin kulüp bazında spor hayatına devam etmeleri ve ilerleyen sporculuk yaşamlarında başka spor kulüplerine transfer olmaları coğrafi açıdan hareketliliğe neden olur.
- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ilerleyen yıllarda bireyin beden eğitimi ve spor alanında hem sosyal hem de idari açıdan statü kazanmasına katkı sağlar. Bireyin spor sayesinde yönetici, kulüp başkanı, branş temsilcisi ya da federasyon başkanı olması buna örnek gösterilebilir.
- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım bireyin bedensel ve ruhsal açıdan güçlenmesine de katkı sağlamakta olup, bu durum bireyin irade gelişiminin desteklenmesine katkı sağlar. Böylece beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde bireyin grup çalışmalarında dayanışma becerisi gelişmekte ve birey toplumsal statü kazanarak sosyalleşir (Açak, 2006).
- Özellikle takım/grup halinde gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile insanlar arası iş birliği, karşılıklı dayanışma ve sosyal ilişkiler gelişir. Buna paralel olarak insanların toplumsal statüleri artar (Bal, 2010).
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri birçok sosyal değeri içinde barındırır. Bu yönü ile beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ile birlikte insanların sosyal özellikleri gelişir (Yetim, 2005).

2.6.4. Biyolojik Gelişime Yararları

Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin biyolojik gelişimi çeşitli biçimlerde ve düzeylerde desteklediği bilinmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin biyolojik gelişim üzerine etkilerini şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Hem yaşamın yükünü taşıyan hem de hareket etmeyi sağlayan kasların gelişimini desteklemek, kasların işlevlerini daha kolay yerine getirmelerine yardımcı olmak ve kasların diğer fonksiyonel özelliklerini arttırmak.
- Beden eğitimi kalp ve dolaşım sistemi üzerine bazı olumlu etkileri vardır. Dinlenik kalp atım hızı sporcu bireylerde dakikada 40-60 arasında iken sedanter bireylerde bu atım hızı 72-85 arasındadır. Bunun temel nedeni beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan bireylerin kalp kaslarının daha büyük olması ve kuvvetli çalışmasıdır. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor etkinlikleri serbest zamanları değerlendirme aktivitesi olmanın yanı sıra insan sağlığını da geliştiren aktivitelerdir. Nabızın düzenlenmesi ile yüklenme sonrası ortaya çıkan oksijen borçlanması dengelenmesinde spor yapanlar sedanter bireylere göre daha avantajlıdır.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri solunum sistemini geliştirmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde de, egzersiz yapanların solunum sistemlerinin egzersiz yapmayan bireylere nazaran daha iyi çalıştığı ve daha sağlıklı olduğu gözlemlenmiştir.
- Düzenli olarak yapılan fiziksel aktivite çalışmaları bedensel dayanıklılığın geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Haliyle beden eğitimi etkinlikleri dayanıklılığı artırır ve yorgunluğa karşı direnme gücünü geliştirir.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sürat ve çabukluğun geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra iş yapma kapasitesini artırır ve enerji metabolizmasını düzenler.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri fiziksel ve yapısal hareketlilik düzeyi ile birlikte insan vücuduna esneklik kazandırır. Böylece vücudun fiziksel ve yapısal zorlanmaları en aza iner.

- Düzenli olarak uygulanan beden eğitimi ve spor etkinlikleri nöromüsküler sistemin daha hızlı uyarılmasını sağladığı için vücut refleksleri daha iyi çalışır.
- Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin; kişilerin cinsel yaşamı, üreme ve bazı hormonsal özelliklerine de olumlu katkıları vardır. (Açak, 2006).

Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin özellikle iç organların gelişmesine katkı sağladığı ve bununla birlikte biyolojik sağlığı olumlu yönde desteklediği bilinmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin biyolojik gelişim üzerine etkileri spor fizyolojisi için önemli bir araştırma konusudur. Spor fizyologları tarafından yapılan araştırmalar, beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan bireyler ile sedanter yaşam tarzına sahip bireylerin biyolojik özellikleri arasındaki farklılıkları açıkça ortaya koymuştur (Açak, 2006). Yapılan bilimsel araştırmalar ışığında beden eğitimi ve sporun biyolojik açıdan sağladığı faydalar şu şekilde sıralanmaktadır;

- İnsanların yaşam yükünü çekmekte ve hareket becerilerinin sergilenmesinde kaslar aktif rol oynamaktadır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım, kasların işlevini ve fonksiyonel çalışma kapasitelerini arttırır. Söz konusu fonksiyonel gelişim, hareket aktivitesine katılan tüm kas grupları için geçerlidir.
- Anatmik ve fizyolojik açıdan kan dolaşımının sağlanması kalbe önemli görevler düşmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım, kalbin daha verimli ve fonksiyonel çalışmasını sağlamaktadır. Sedanter bireylerde kalp atım sayısı 72-85 atım/dakika iken, sporcularda bu sayı yaklaşık olarak 40-60 atım/dakika düzeyindedir. Bunun temelinde spora katılımın kalp kaslarını geliştirmesi ve kalbin daha verimli çalışır hale gelmesi yatmaktadır. Bu durum aynı zamanda spor yapan bireylerin bedensel etkinlik esnasında oksijen borçlanması daha geç girmelerini sağlar.
- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım, solunum sisteminin daha düzgün ve sağlıklı çalışmasını da sağlar. Solunum problemi yaşayan bireylerin beden eğitimi ve spor etkinliklerine yöneldikten sonra solunum problemlerinde azalma meydana geldiği bilinmektedir.

- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım, bedensel dayanıklılığın gelişmesine katkı sağlamakta ve bedensel dayanıklılık düzeyinin artmasına paralel olarak bireyin yorgunluk düzeyi azalmaktadır.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri temel motor becerilerden olan sürat ve çabukluğun gelişimini de destekler. Böylece bireyin hareket aktiviteleri esnasında harcadığı enerji maliyeti azalır.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bedensel açıdan hareketlilik ve esneklik kazanılmasına katkı sağlar. Böylece beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan bireylerin fiziksel ve yapısal zorlanma düzeyleri azalır.
- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ile bireyin sinir sistemi gelişir ve nöromüsküler sistem daha hızlı çalışmaya başlar. Bu durum bireyin reflekslerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spora katılım, biyolojik olarak bireyin cinsel yaşamının, üreme sisteminin ve hormonal yapısının daha verimli hale gelmesine de katkı sağlar (Açak, 2006).

2.7. Tutum

Tutum bireyin olaylara, kurumlara, insanlara ve çevresine ilişkin düşüncelerini, davranışlarını ve duygularını organize eden bir eğilimdir. Kişinin kendisine ait düşünce ve davranış şeklidir. Kişinin davranışlarında, tavırlarında ve aldığı kararlarda tutarlı olmasını sağlar (Çetin 2012).

Tutum kavramı genel manada incelendiğinde, kişinin zihinsel olarak hazır olma durumunu veya vaziyet alış biçimini ifade eder. Bu hazır oluş durumunun bazı zamanlarda kişilere bazı zamanlarda ise objelere karşı olması olasıdır (Allport, 1935).

Tutum, soyut bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda, kişilerin yaşadıkları durumlara ve tecrübelerine göre de değişim göstermektedir. Tüm bu veriler ışığında, tutumun mantıksal bir dizgiyi içerdiğini kabul etmek mümkündür (TDK, 2007).

Tutumu, kavramsal açıdan ilk ele alanlar ve tanımlayanlar arasında Allport gelmektedir. Allport'a göre tutum, "bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan ve deneyim bilgilerinde organize olan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma halidir". Burada

ifade edilen anlamı ile tutum, bireyin tepkisini yönlendirici bir unsur olarak onun davranış biçimini belirlemektedir. Diğer taraftan bu tanıma göre tutumun deneyimlerle organize olduğu vurgusunun yapılması, tutumun oluşma süreci ile öğrenme süreci arasında bir bağlantı kurma eğiliminin söz konusu olduğunu da göstermektedir. Tutum konusunda kapsamlı bir tanım yapan Katz'a göre ise tutum, "bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme eğilimidir". Bu tanımda bireyin, içinde bulunduğu çevreye karşı aldığı tavır ve sergilediği duruş ön plana çıkmaktadır. Birey, içinde bulunduğu ortam ile uyum sağlayabilmek için öncelikle kendi konumunu belirlemelidir. Böylece birey kendi konumundan hareketle çevresindeki olgularla, olaylarla, durumlarla, nesnelerle ve diğer bireylerle ilişkilerine yön verebilir, kendi yeri ile üstlenmesi gereken rol ve işlevleri belirleyebilir (İnceoğlu, 2010).

Tutum kavramını, "bir fikir, nesne ya da insana ilişkin olumlu veya olumsuz yönde oluşan tepki gösterme eğiliminin duygusal düzeyidir" şeklinde tanımlamak mümkündür (Alparslan, 2008). Diğer bir tanıma göre tutum; "bireyi belli insanlar, nesneler, semboller ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimler" olarak tanımlanmaktadır (Başer, 2009). Tutumlar insanların gösterdikleri davranışları şekillendiren duyuşsal etmenlerdir. Bu nedenle tutumlar kişilerin, davranışının yönü ve şiddetini etkilemektedir. Son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmalar öğrencilerin derse, materyale ve öğretmene dair oluşturdukları tutumların ders başarısını etkilediğini ortaya koymuştur (Hünük, 2006). Tutumlar insanların bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimleridir. Bir eşya, bir tasarım, bir durum, bir olay, bir insan ya da insanlar grubu tutumun konusu olabileceği gibi, herhangi soyut bir kavram, olgu ya da durum da mutluluk, mutsuzluk, iyi, kötü, yüce, tanrı vb. gibi öğeler de tutuma konu olabilirler (İnceoğlu, 2010).

Öğrencilerin tutumları olumlu olabileceği gibi olumsuz olma ihtimali de vardır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğu görülmektedir. Öğrenci, öğretmenini severek derse hazır gelir ya da derse aktif katılım göstererek bunu belli eder. Öğretmenin, ortamın, sınıf mevcudunun ve öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimlerinin öğrencilerde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum oluşmasında büyük rolü vardır. Eğer

öğrencilerin ilgilerine, yeteneklerine saygı duyulup ve yetenekleri doğrultusunda rehberlik ediliyorsa ve öğrencinin istekleri dikkate alınıyorsa öğrencinin tutumu derse ve öğretmene karşı olumlu olacaktır (Kaya Sarıdede, 2018).

Bir derse ilişkin pozitif davranış geliştirmek; ders esnasında katılım, derse karşı istekli olma, derse katılmaktan memnun olma ve bunu bir değer olarak kabullenme davranışlarını da içerir (Özçelik 1998).

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tutum sergileyen öğrencinin, diğer derslerinde daha başarılı ve bu derslere yönelik de olumlu tutum sergilediği görülmektedir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı sergiledikleri olumsuz tutumlar, önyargılar olumlu yönde değiştirilmeli ve kendiyle barışık, kendini ve çevresini seven dışa dönük, demokratik bireyler yetiştirilmelidir. Bu amaç doğrultusunda dersin daha güzel ve eğlenceli işlenmesi ve daha fazla verim almak için öncelikle öğrencilerin derse karşı olumlu tutum sergilemelerini sağlayacak yöntemler izlenmelidir (Kaya Sarıdede, 2018).

2.7.1. Tutumların oluşması ve gelişmesi

Tutumların büyük bir bölümü, bireyin ana baba tutumlarıyla paralel olarak gelişir. Bu nedenle tutumlar; anne ve babalar taklit edilerek, benzer tutumlar gösterildiğinde onlar tarafından ödüllendirilerek ve onlarla uyumlu şekilde davranılarak öğrenilir. Ekonomik, politik veya dini konularda, çocuklar ile anne ve babalarının tutumları arasında kararlı benzerlikler olduğu bilinmektedir (Karadağ, 2012).

Tutumları oluşturan zihinsel, duygusal ve davranışsal öğeler arasında işlevsellik ve etkililik açısından bir birliktelik ve bütünlük bulunmaktadır. Bu nedenle tutumlar meydana gelirken, davranışsal, duygusal ve zihinsel öğelerin birbirleriyle tutarlı bir ilişki içinde olmaları gerekir. Ancak o zaman tutumların oluşum aşamaları ile toplumsallaşma süreci arasında daha bütünlüklü bir ilişki veya örtüşme söz konusu olabilir. Tutumların oluşma aşamaları ile toplumsallaşma sürecinin birbiriyle ilişkili ve örtüşük olgular olarak ele alınmasının temel nedeni de budur. Kısacası hem toplumsallaşma sürecinde hem de tutum oluşum sürecinde bireyin, içinde bulunduğu düzene, başka bir deyişle dış çevreye uyumu beklenmektedir. Buna karşın bireyin dış çevresiyle uyumlanmasının önemli bir ön koşulu, kendi içinde de uyum sağlamasıdır. Bu da ancak onun kişiliğini oluşturan

davranışsal, zihinsel ve duygusal ögeler arasında uyum sağlanması ile mümkündür (İnceoğlu, 2010).

2.7.2. Tutumun Öğeleri

Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç temel ögesi bulunmakla beraber (Kavas, 2013), söz konusu ögeler arasında genellikle örgütlenme, dolayısıyla da iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre, bireyin belirli bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge) ona nasıl bir duyguyla yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr) ve ona karşı nasıl bir tavır ortaya koyacağını (davranışsal öge) belirlemektedir. İnsanların bir nesne, durum ya da kişi hakkında zihinsel, duygusal ve davranışsal anlamda ortaya koyduğu duruş insanların tutumunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda tutumun meydana gelebilmesi için söz konusu üç öge arasında örgütsel ve uyumlu bir ilişki ve eşgüdüm olmak zorundadır (İnceoğlu, 2010).

2.7.2.1. Zihinsel öge

Zihinsel öge, genellikle kavramın veya mevcut durumun anlaşılmaya çalışılma sürecidir (Karadağ, 2012). Bireyin, herhangi bir durum, olay veya nesneye ilişkin sahip olduğu her tür bilgi, tecrübe, inanç ve düşünceyi içeren zihinsel ya da bilişsel öge (cognitive component) tutumun önemli bir kesitini oluşturmaktadır. Tutumu oluşturan zihinsel öge, bireyin genellikle çevresindeki uyarıcılara dair yaşadığı deneyimlerden kaynağını alan bilgi birikimine dayanmaktadır. Tutumun konusunu meydana getiren bir nesne, bir kişi veya bir durumla ilgili bu bilgiler de çoğu zaman bireyin, o obje, kişi veya durumla ilgili olarak yaşadığı deneyimler aracılığıyla elde edilir. Bireyin ilk olarak bu tür bir uyarıcının veya uyarıcı grubunun var olduğunu doğrudan (yüz yüze veya birebir ilişki sonucu) ya da dolaylı olarak (aracılı) öğrenmesi gerekir. Varlığının farkında olunmayan bir duruma yönelik tutum oluşması mümkün değildir. Tutuma ilişkin bilgiler, gerçeklerle ilgi derecesi oranında kalıcı veya geçici olur. Bilgi değişiklikleri zamanla tutumlarda da değişiklik meydana gelmesine neden olabilir. Örneğin; televizyonda yayınlanan reklam programlarından etkilenerek çok “temizleyici” olduğuna inandığımız bir deterjanı, satın alıp kullandığımızda hiç de temizleyici olmadığını gördüğünüz zaman, söz konusu deterjan hakkındaki önceden sahip olduğumuz bilgi değişmektedir. Böyle bir

durumda mevcut tutumun yönü ve yoğunluğu aynı kalmayıp, reklamın güdüleyici (motivational) etkisi ortadan kalkmaktadır (İnceoğlu, 2010).

2.7.2.2. Duygusal öge

Duygusal alan insanların duygusal yönüyle alakalı olarak ilgi, tutum ve kişilik unsurlarının ağır bastığı bir alan olup, insanların yeni bir öğrenme ünitesine karşı daha önceden beslediği duygu ve düşünceleri içermektedir (Hünük, 2006). Çevre ile ilgili bilgi, duyum ve tecrübelerin sınıflandırılmasının yanında, bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz olaylarla, arzulanan ya da arzulananmayan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Duygusal öge diğer iki öğeden bağımsız olarak herhangi bir varlık kazanamaz. Bireyin edindiği tecrübeleri, bilgi birikimi, yani zihinsel öge duygusal ögenin gelişmesinde önemli bir etkidir. Bireyin herhangi bir tutum konusuna olumlu veya olumsuz duygular içinde bulunması eski tecrübeleri ile ilişkili bir durumdur. Eğer herhangi bir uyarana karşı bireyde olumlu veya olumsuz duygular meydana gelmiş ise, bu durumda bireyin bu uyarıcılarla daha önce bir ilişkisi olmuş ve o ilişki, dolayısıyla da deneyimler sonucunda bunları kabullenmiş ya da reddetmiştir. Birey ne zaman söz konusu uyarıları anımsar ise olumluluk ya da olumsuzluk içinde olacaktır. Dolayısıyla bireyin karşı karşıya kaldığı uyarıların anımsanması o tutum konusuna yönelik tepkilerin de aynı şekilde olumlu ya da olumsuz olmasına yol açacaktır (İnceoğlu, 2010). Dolayısıyla tutumların duygusal ögesinin, algılanan kavram veya durum ile ilgili duyguların ortaya çıkması süreci olarak tanımlamak da mümkündür (Karadağ, 2012).

2.7.2.3. Davranışsal öge

Yapılan değerlendirmelerin zamanla davranışa dönüşmesi davranışsal öge ile ilgilidir (Karadağ, 2012). Bu bağlamda davranışsal öge, insanların belli bir uyarıcı grubunda bulunan tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtmaktadır. Söz konusu davranış eğilimleri sözlerden veya diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Bunlar bireyin sahip olduğu alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altındadır. Bundan dolayı davranışsal öğeden söz ederken ilk olarak iki tür davranış birbirinden ayırmak gerekmektedir. Bunlar duygusal davranıştır ve kuralsal (normatif) davranıştır. Duygusal davranışlar, tutum konusunun hoşça giden veya hoşnutsuzluk veren bir

durumla ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkarlar. Normatif davranış ise doğru olan davranışın ne olduğu konusundaki inançlara dayanan davranıştır. Diğer bir ifade ile kuralsal veya normatif davranışa dayalı olarak geliştirilen veya oluşturulan tutumların kaynağında daha çok akla ve mantığa dayalı öngörüler ve yargılar yer alır. Rasyonel değerlendirmelerden sonra kuralsal davranış temelli tutumlar oluşturulur. Resmi nitelikteki ilişkilerde genellikle bu tür davranışlar ön planda olmaktadır. Çünkü böyle ortamlarda geliştirilen davranışlar ve bu davranışlardan kaynaklanan tutumların temelinde her şeyden önce içinde yer alınan kurumun çıkarları yatmaktadır. Bundan dolayı da kişiler arası ilişkilere yön veren davranışlar ve bunlardan kaynaklanan tutumlar genellikle kurumun çıkarlarını gözetmeye dönük rasyonel değerlendirme süreci içinde ortaya çıkar ve gelişirler (İnceoğlu, 2010).

2.8. Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum

Beden eğitimi dersleri genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olmanın yanında kişilik eğitimi için de önemli bir derstir. Beden eğitimi öğrencilerin birçok açıdan gelişmelerine katkı sağlarken toplumun sağlıklı bir yapıya kavuşmasına da katkıda bulunarak genel eğitimin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Beden eğitimi dersleri genel eğitim sistemi içerisinde de bu kadar önemli bir yere sahip olduğu için fiziksel aktiviteye karşı olumlu tutum geliştirme beden eğitimi dersi programlarının temel amacını oluşturmaktadır (Özyalvaç, 2010). Bu kapsamda beden eğitiminin genel eğitim sistemi içerisindeki özel yeri nedeniyle birçok araştırmacı beden eğitimi dersine yönelik tutumları inceleme yoluna gitmişlerdir (Kangalgil ve diğerleri, 2006; Çelik ve Pulur, 2011; Trudeau ve Shephard, 2005). Öğrenciler okul yaşamları boyunca konular, öğretmenler ve sınıf arkadaşlarına ilişkin olarak genellikle olumlu bakış açısı oluştururlar. Okul içerisindeki kurallara uyarlar, başkalarıyla uyumlu çalışırlar, diğer arkadaşlarına saygı gösterirler ve serbest zamanlarını yararlı etkinlikler için kullanırlar. Söz konusu davranışların gösterilmesinde tutum birçok zaman etkin rol oynamaktadır (Hünük, 2006). Beden eğitimi dersine yönelik tutumları olumsuz olan öğrenciler dersin verimini düşürebilir, derse katılmayabilir, derse önem vermeyebilir ya da dersin işleniş biçiminde çeşitli sorunlar çıkartabilir (Güllü ve Güçlü, 2009). Yapılan çeşitli çalışmalarda da beden eğitimi dersine yönelik öğrenci tutumlarının derse yönelik motivasyonlarına göre şekillendiği belirtilmiştir (Sproule ve diğerleri, 2007).

Özellikle öğrencilerin içinde bulundukları sosyal yaşam koşullarının beden eğitimi dersine yönelik tutumları doğrudan etkilediği tespit edilmiştir (Hassandra ve diğerleri, 2003).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada bilimsel araştırmalarda ve eğitim alanındaki çalışmalarda sıklıkla kullanılan “alan araştırması” yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada model olarak ise “tarama” modeli kullanılmış ve veri toplama işlemlerinde likert tipi ölçek kullanılmıştır. Likert tipi ölçekler ile yapılan tarama modellenli araştırmalarda eğitim alanında sıklıkla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2012). Aynı zamanda tarama modeline dayalı araştırmalar bazı değişkenler ışığında belirli bir konuya ilişkin özelliklerin belirlenmesi amacı ile sosyal bilimlerde de sıklıkla kullanılmaktadır (Can, 2014).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018 – 2019 eğitim öğretim yılında Ağrı ili Hamur ilçesinde çeşitli (ilkokul, ortaokul ve lise) kademelerde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada basit rastgele örneklem seçimine gidilmiş olup 864 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Basit rastgele örneklem seçimi ile belirlenmiştir. Örneklem ile ilgili demografik bilgiler aşağıdaki tablo 1.’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		n	%	Demografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	384	44,4	Spor Salonu	Var	180	20,8
	Kız	480	55,6		Yok	684	79,2
Sınıf Düzeyi	4. Sınıf	223	25,8	Anne Eğitim Durumu	İlkokul	706	81,7
	5. Sınıf	86	10,0		Ortaokul	120	13,9
	6. Sınıf	93	10,8		Lise	30	3,5
	7. Sınıf	138	16,8		Üniversite	8	0,9
	8. Sınıf	75	8,7	Baba Eğitim Durumu	İlkokul	455	52,7
	9. Sınıf	99	11,5		Ortaokul	225	26,0
	10. Sınıf	110	12,7		Lise	139	16,1
	11. Sınıf	24	2,8		Üniversite	45	5,2
Aile Gelir Durumu	12. Sınıf	16	1,9	Baba Mesleği			
	1603-2400	635	73,5				
	2401-3200	107	12,4		İşçi	376	43,5
	3201-4000	51	5,9		Memur	82	7,0
Yerleşim Yeri	4001 ve üzeri	71	8,2		Çiftçi	372	43,0
	Köy	674	78,0		Esnaf	34	3,94
	İlçe	129	14,9				
	İl	61	7,1				

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada elde edilen veriler için öğrencilerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesinde Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen, “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği 11 olumsuz ve 24 olumlu olmak üzere toplam 35 sorudan meydana gelmektedir. Ölçek tek boyutlu olup Cronbach Alfa değerinin 0,94, güvenilirlik katsayısının ise 0,80 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek 5’li likert türünde olup, dereceleme biçimi “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1)” şeklinde yapılmaktadır. 11 maddesi olumsuz (madde 3, 17, 19, 20, 24, 25, 26, 29, 30, 34, 35) ve 24 maddesi olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden meydana gelen ölçekten alınacak en düşük puan 35, en yüksek puan ise 175’dir (Güllü ve Güçlü, 2009).

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce verilerin güvenilir olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğine ilişkin Cronbach’s Alpha değeri 94,3 olarak bulunmuş olup ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Ölçek verilerine hipotez testleri uygulanmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğe ilişkin verilerin de normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle hipotez testlerinde non-parametrik testler kullanılmıştır. Ölçek verilerinin cinsiyet ve spor salonu olma durumuna göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ölçek verilerinin sınıf düzeyleri, aile aylık gelir durumu, eğitim kademesi, anne ve baba eğitim durumu, baba mesleği, ailenin ikamet ettiği yerleşim birimine göre karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testinde anlamlı farklılık bulunması durumunda alt faktörler arasında Mann

Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan hipotez testlerinde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	X	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	480	4,2142	,68240	413,14	198305,00	82865,000	,011*
Kız	384	4,3100	,64116	456,71	175375,00		

Tablo 2.’e göre kız öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ortalamalarının (=4,31), erkek öğrencilerin tutum ortalamalarına (=4,21) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bağımsız Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre erkek ve kız öğrencilerin arasındaki fark istatistiki olarak kız öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur (U=82865,00; *p=0,011; **p<0,05).

Öğrencilerin eğitim gördüğü sınıf düzeyine göre beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 3.'de sunulmuştur.

Tablo 3. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sınıf	n	x	S	Sıra Ortalaması	X ²	p	Anlamlı Fark
4. sınıf	223	4,3265	,51410	438,90	125,271	,000*	4-5, 4-6,
5. sınıf	86	4,5229	,53662	556,23			4-7, 4-9,
6. sınıf	93	4,4820	,50189	527,15			4-10, 4-11,
7. sınıf	138	4,4712	,37818	492,24			4-12, 5-7,
8. sınıf	75	4,4400	,37167	471,61			5-8, 5-9,
9. sınıf	99	3,8693	,78892	296,85			5-10, 5-11,
10. sınıf	110	3,9688	,89245	355,00			5-12, 6-8,
11. sınıf	24	3,4702	,77946	173,46			6-9, 6-10,
12. sınıf	16	3,3964	,93436	190,22			6-11, 6-12,
							7-9, 7-10,
							7-11, 7-12,
							8-9, 8-10,
							8-11, 8-12,
							9-11, 10-11, 10-12

Tablo 3.'ye göre öğrenim görülen sınıf düzeyine göre öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ortalamalarının 4. sınıf (=4,32), 5. sınıf (=4,52), 6. sınıf (=4,48), 7. sınıf (=4,47), 8. Sınıf (=4,44), 9. Sınıf (=3,86), 10. Sınıf (=3,96), 11. Sınıf (=3,47) ve 12. Sınıf (=3,39) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2[8]=125,27$; $*p=0,000$; $**p<0,05$). Farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için faktörler arasında ayrı ayrı Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda 4. sınıf ile 5. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 6. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 7. sınıf öğrencilerinin arasında 7. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 9. sınıf öğrencilerinin arasında 4. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 10. sınıf öğrencilerinin arasında 4. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 4. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 4. sınıf öğrencilerinin lehine, 4. sınıf ile 12. sınıf

öğrencilerinin arasında 4. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 7. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 9. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 10. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 5. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 5. sınıf öğrencilerinin lehine, 6. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 6. sınıf ile 9. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 6. sınıf ile 10. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 6. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 6. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine, 7. sınıf ile 9. sınıf öğrencilerinin arasında 7. sınıf öğrencilerinin lehine, 7. sınıf ile 10. sınıf öğrencilerinin arasında 7. sınıf öğrencilerinin lehine, 7. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 7. sınıf öğrencilerinin lehine, 7. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 7. sınıf öğrencilerinin lehine, 8. sınıf ile 9. sınıf öğrencilerinin arasında 8. sınıf öğrencilerinin lehine, 8. sınıf ile 10. sınıf öğrencilerinin arasında 8. sınıf öğrencilerinin lehine, 8. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 8. sınıf öğrencilerinin lehine, 8. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 8. sınıf öğrencilerinin lehine, 9. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 9. sınıf öğrencilerinin lehine, 10. sınıf ile 11. sınıf öğrencilerinin arasında 10. sınıf öğrencilerinin lehine, 10. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin arasında 10. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Öğrencilerin eğitim gördüğü okulda spor salonunun varlığına göre beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 4.'te sunulmuştur.

Tablo 4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Spor Salonu Değişkeni Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Spor Salonu	n	X	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Var	180	4,0789	,75221	363,46	65423,50	49133,500	,000*
Yok	684	4,3036	,63335	450,67	308256,50		

Tablo 4.'e göre okullarında spor salonu olmayan öğrenci ortalamalarının (=4,30), spor salonu olanların ortalamalarına (=4,07) göre daha yüksek olduğu

görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bağımsız Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre okullarında spor salonu olan ve olmayan öğrenciler arasındaki fark istatistiki olarak okullarında spor salonu olmayan öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur ($U=49133,50$; $*p=0,000$; $**p<0,05$).

Babalarının eğitim durumlarına göre öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 5.'te sunulmuştur.

Tablo 5. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	x	S	Sıra Ortalaması	X^2	p	Anlamlı Fark
İlkokul	455	4,2128	,66843	411,74	10,049	,018*	1-4
Ortaokul	225	4,3170	,61472	449,62			
Lise	139	4,2327	,76210	444,47			
Üniversite	45	4,4756	,49742	519,87			

Tablo 5.'e göre baba eğitim durumu değişkenine göre babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,21$), ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,31$), lise mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,23$) üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,47$) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2[3]=10,04$; $*p=0,018$; $**p<0,05$). Farklılığın nerden kaynaklandığını bulmak için faktörler arasında ayrı ayrı Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda babası üniversite mezunu ve ilkokul mezunu olan öğrenciler arasından babası üniversite mezunu olanların lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Annelerinin eğitim durumlarına göre öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 6.'te sunulmuştur.

Tablo 6. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	n	x	S	Sıra Ortalaması	X ²	p
İlkokul	706	4,2504	,66145	428,08	4,417	,220
Ortaokul	120	4,3002	,66879	455,86		
Lise	30	4,1371	,79291	403,97		
Üniversite	8	4,6179	,34215	578,81		

Tablo 6.'e göre anne eğitim durumu değişkenine göre annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,25), ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,30), lise mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,13) üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,61) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olmadığı görülmüştür ($X^2[3]=4,41$; $p=0,220$; $p>0,05$).

Ailelerinin yaşadığı yere göre öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 7.'da sunulmuştur.

Tablo 7. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin İkamet Ettiği Yere Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aile İkameti	n	x	S	Sıra Ortalaması	X ²	p
Köy	674	4,2875	,63374	441,09	3,670	,160
İlçe	129	4,1457	,74135	399,56		
İl	61	4,1532	,80554	407,29		

Tablo 7.'ya göre aile ikamet değişkenine göre ailesi köyde yaşayan öğrencilerin ortalamalarının (=4,28), ilçede yaşayan öğrencilerin ortalamalarının (=4,14), ilde yaşayan öğrencilerin ortalamalarının (=4,15) olduğu görülmektedir. Bu

farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olmadığı görülmüştür ($X^2[2]=3,67$; $p=0,160$; $p>0,05$).

Babalarının mesleklerine göre öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 8.'de sunulmuştur.

Tablo 8. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Baba Mesleği	n	x	S	Sıra Ortalaması	X^2	p
İşçi	376	4,2373	,64708	419,42	5,792	,122
Memur	82	4,2997	,70615	468,67		
Çiftçi	372	4,2879	,64941	443,66		
Esnaf	34	4,0286	,89035	367,74		

Tablo 8. 'ye göre baba mesleği değişkenine göre babası işçi olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,23$), memur olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,29$), çiftçi olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,28$) ve esnaf olan öğrencilerin ortalamalarının ($=4,02$) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olmadığı görülmüştür ($X^2[3]=5,79$; $p=0,122$; $p>0,05$).

Aile gelir durumlarına göre öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarına ait istatistikler Tablo 9.'de sunulmuştur.

Tablo 9. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Durumuna Göre Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Aile Gelir Durumu	n	x	S	Sıra Ortalaması	X ²	p	Anlamlı Fark
1.603-2.400	635	4,2356	,65723	420,88			
2.401-3.200	107	4,3995	,64092	501,01			
3.201-4000	51	4,2762	,80058	465,19	10,915	,012*	1-2, 2-4
4001 ve üzeri	71	4,2173	,65919	409,70			

Tablo 9.'e göre aile gelir durumu değişkenine göre aile geliri 1.603 - 2.400 TL olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,23), aile geliri 2.401 – 3.200 TL olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,39), aile geliri 3.201 – 4.000 TL olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,27) aile geliri 4001 TL ve üzeri olan öğrencilerin ortalamalarının (=4,21) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre farkların anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2[3]=10,91$; $*p=0,012$; $**p<0,05$). Farklılığın nerden kaynaklandığını bulmak için faktörler arasında ayrı ayrı Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda aile geliri 1.603- 2.400 TL ve 2.401 – 3.200 TL olan öğrenciler arasından aile geliri 2.401 – 3.200 TL olanların lehine, aile geliri 2.401 – 3.200 TL ve 4001 TL ve üzeri olan öğrenciler arasından aile geliri 2.401 – 3.200 TL olanların lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmada öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde bu bulguyu destekleyen birçok araştırma mevcuttur (Filiz, 2018; Ulutaş, 2018; Cimilli, 2017; Keskin, 2015; Yıldız, 2013; Tavlaş, 2012). Bu durum, beden eğitimi dersinin diğer derslere göre daha eğlenceli ve oyuna dayalı olmasından kaynaklanmış olabilir. Bazı araştırmalarda ise tutumun istenilen seviyede olmadığı tespit edilmiştir (Yıldız, 2018).

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda cinsiyet değişkeni açısından kız ve erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Literatür incelendiğinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların cinsiyet değişkeni bağlamında anlamlı farkın olduğu çalışmalar mevcuttur (Pulur ve Çelik, 2011; Akandere, Özyalvaç ve Duman, 2009; Taşgın ve Tekin, 2009; Güllü, 2007; Kangalgil ve ark. 2006; Altay ve Özdemir, 2006; Koçak ve Hümeriç, 2006). Bazı çalışmalarda kız öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Altay ve Özdemir, 2006; Koçak ve Hümeriç, 2006). Birçok çalışmada ise bu farklılık erkeklerin lehinedir (Kaya Sarıdede, 2018; Ulutaş, 2018; Yıldız, 2018; İlker, 2010; Güllü, 2007; Hünük, 2006; Hatten, 2004). Ancak cinsiyetin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutuma anlamlı düzeyde etkisinin olmadığı tespit edilen çalışmalar da bulunmaktadır (Keskin, 2015; Yanık ve Çamlıyer, 2015; Stelzer ve ark., 2004; Şişko ve Demirhan 2002). Çalışmada kızların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olmasının sebebi ülkenin sosyal yapısındaki değişimler (kızların spora yönelimleri, cinsiyet ayrımcılığının minimum seviyeye çekilmesi vb.) olarak açıklanabilir.

Çalışmamızda sınıf değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeylerinin ortaokul öğrencilerinde en yüksek olduğu, ilkökul öğrencilerinde ortaokul öğrencilerinden düşük olduğu ve lise öğrencilerinde ise eğitim kademeleri doğrultusunda en düşük olduğu saptanmıştır. Ortaokul ve lisede öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça tutum düzeyleri düşmektedir. Yapılan çalışmalar (Kaya Sarıdede, 2018; Alpaslan, 2008; Koca ve Aşçı, 2006) da bu bulguyu desteklemektedir. Eğitim kademelerinin sonunda yapılan sınavlar sebebi ile öğrencilerin akademik başarı kaygısı beden eğitimi dersine olan ilgilerinin azalmasına neden olduğu düşünülmektedir. Arabacı (2008)'in gerçekleştirdiği çalışmada ise lise öğrencilerinin

beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının ortaokul öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Bu sonuç çalışmanın sonucuyla çelişmektedir. Yapılan istatistiki analizlerde sınıflar arasındaki bu farkın birçok sınıf düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde; beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarda, sınıf değişkeninden kaynaklı anlamlı farklılıkların olduğu çalışmalar mevcuttur (Filiz, 2018; Ulutaş, 2018; Sivrikaya ve Kılçık, 2017; Tavlaş, 2012; Yıldız, 2010; Akandere, Özyalvaç ve Duman, 2009; Güllü, 2007; Altay ve Özdemir, 2006; Hünük, 2006). Farklı eğitim seviyelerinde okuyan öğrencilerin, farklı gelişim aşamaları içinde bulunmalarından dolayı ilgi ve isteklerinin değişebileceği düşünülebilir. Bu sebeple her bir sınıf düzeyinde beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarda da farklılık olması beklenen bir durumdur. Bazı çalışmalarda ise sınıf farklılığının tutuma anlamlı düzeyde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür (Yıldız, 2018; Çetin, 2007; Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006; Koca ve Demirhan, 2004). Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumda, okullarında spor salonu olmayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum spor salonunun tüm öğrenciler tarafından kullanılmadığı, kapalı bir alan olduğu için kırsal kesimde büyüyen çocukların daha çok dışarda ders işlemek istediklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında baba eğitim durumu değişkeni açısından babası üniversite mezunu olan ve babası ilkokul mezunu olan öğrenciler arasında babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar da bu sonucu desteklemektedir (Filiz, 2018; Ulutaş, 2018). Bazı çalışmalarda ise baba eğitimi durumu değişkeninin tutuma anlamlı düzeyde etkisinin olmadığı görülmektedir (Kaya Sarıdede, 2018; Yıldız, 2018; Tural, 2011; Holoğlu, 2006; Koçak ve Hümeriç, 2004). Bu çalışmaların sonucu ile araştırmamızda çıkan sonuçlar çelişmektedir. Bu durum, örneklemelerin farklılığı, zaman ve mekânın farklılığı gibi sebeplerden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Yapılan birçok çalışma bu sonucu desteklemektedir (Kaya Sarıdede, 2018; Ulutaş, 2018; Yıldız, 2018; Koçak ve Hümeriç, 2004). Ancak bazı çalışmalarda anne eğitim

durumunun farklılığı tutumu etkilemektedir (Filiz, 2018). Bu durum, örneklemelerin farklılığı, zaman ve mekânın farklılığı gibi sebeplerden kaynaklanabilir.

Ailenin yaşadığı yer açısından öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Gürbüz'ün (2011) yapmış olduğu araştırmada da öğrencilerin yaşadıkları yere göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık olmadığını sonucu çıkmıştır. Bu çalışmadaki bulgular elde ettiğimiz bulgularla örtüşmektedir. Farklı bir çalışmada ise şehir merkezinde yaşayan öğrencilerin köy ve kasabada yaşayan öğrencilere oranla derse yönelik tutumlarının yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu belirtilmektedir (Kır, 2012). Ulutaş (2018)'in çalışmasında ise ailenin yerleşim yeri değişkenine göre ilçede yaşayan öğrencilerin lehine köy ve ilde yaşayan öğrencilere göre tutum düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Sonuçların çelişkili olmasının sebebi çalışmanın uygulandığı evren ve örneklemelerin farklı sosyo-ekonomik özellikler içermesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında babalarının mesleği açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Ulutaş'ın (2018) çalışması da araştırmamızın bulgusunu desteklemektedir. Literatür de incelendiğinde babaların yaptığı mesleklerin tutuma herhangi bir anlamlı düzeyde etkisinin olmadığı görülmüştür.

Çalışmada öğrencilerin aile gelir düzeyine göre beden eğitimi dersine ilişkin tutumları incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar görülmektedir. Devecioğlu ve Sarıkaya (2006) gerçekleştirdikleri çalışmada aile gelir durumunun öğrencilerin spora yönelmesini etkilediğini ve bu yönelimin orta seviyeli ailelerde olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde Ekici ve Hevedanlı (2010) öğrencilerin ekonomik durumları ile derslere olan tutumları arasında anlamlı farkların olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan diğer çalışmalarda (Filiz, 2018; Kaya Sarıdede, 2018; Ulutaş, 2018; Yıldız, 2018; Güllü, 2007) da farkların olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulgularımızı desteklemektedir. Literatür incelendiğinde, aile gelirinin öğrencinin derse yönelik tutumunda anlamlı bir farklılığa neden olmadığını tespit eden çalışmalar mevcuttur (Keskin, 2015; Yanık ve Çamlıyer, 2015; Cantekin, 2014; Akman ve ark., 2012; Gürbüz, 2011).

Sonuç olarak Ağrı ili Hamur ilçesinde eğitim gören 864 öğrencinin vermiş olduğu cevaplar ve cevaplardan elde edilen bulgular neticesinde öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları pozitif niteliktedir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri sınıf dağılımlarına, okullarında spor salonu olup olmamasına, babalarının eğitim durumlarına ve ailenin gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilirken, anne eğitim durumuna, ailenin yaşadığı yere ve babalarının mesleklerine göre anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının çeşitli demografik özellikleri açısından farklılaşmasının nedenlerinin kapsamlı araştırmalar neticesinde ortaya konabileceği, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını geliştirici deneysel çalışmalar yapılabileceği ve sonuçların program geliştirme çalışmalarında dikkate alınabileceği ve öğrencilerin derse yönelik tutumunu ve ilgisini arttırmak için sportif faaliyetlere çokça yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.

6.KAYNAKÇA

Açak, M. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Ağaoğlu, S. A., Taşmektepligil, Y., Aksoy, Y., Hazar, F. (2008). Yaz Spor Okullarına Katılan Gençlerin Yaş Gruplarına Göre Fiziksel ve Teknik Gelişimlerinin Analizi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 159-166.

Akandere, M., Özyalvaç, N. T. ve Duman, S. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (24), 1-13.

Akman, M., Tüzün, S., ve Ünalın, P. C. (2012).Adolesanlarda sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite durumu.*Nobel Med*,8 (1): 24-29.

Aksoy, R., Bakış, M. ve Ünveren, M. (2012). *Spor Sosyolojisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Aksoydan, E., Çakır, N. (2011). Adölesanların Beslenme Alışkanlıkları, Fiziksel Aktivite Düzeyleri ve Vücut Kitle İndekslerinin Değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 53, 264-270.

Alpaslan, S. (2008). *Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Allport, G. W. (1935).Attitudes, In a Handbook of Social Psychology, Worcester, M.A., US: Clark University Press, p:798.

Altay, F., ve Özdemir Z. (2006).Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. 3–5 Kasım, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.

Arabacı, R. (2008). Attitudes Toward Physical Education And Class Preferences Of Turkish Secondary And High School Students. *Elementary Education Online*, 8(1), 2-8.

Aras, Ö. (2013). İlköğretim Kurumları İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrenci Ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine

Yönelik Görüş Ve Tutumlarının İncelenmesi (Kars İli Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Armstrong, S., Oomen-Early, J. (2009). Social Connectedness, Self-Esteem, And Depression Symptomatology Among Collegiate Athletes Versus Nonathletes. *Journal of American College Health*, 57(5), 521-526.

Ayas, A. (2013). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. *Eğitim Bilimine Giriş*. Editörler; H. Özmen Ve D. Ekiz (Editörler). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bal, E. (2010). İlköğretim Okullarındaki Beden Eğitimi Dersinin Yapılmasında Karşılaşılan Yetersizliklerin Giderilmesinde Yönetici ve Öğretmenlerin Rolü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başer, S. A. (2009). *Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Derse Karşı Olan Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Balyan, M. (2009). *İlköğretim 2. Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Özyeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Balyan, M., Balyan, Y. B. ve Kiremitçi O. (2012). Farklı Sportif Etkinliklerin İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri ve Öz yeterlik Düzeylerine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 196-201.

Başar, E. (2007). *Türkiye'deki Eğitimin Tarihsel Gelişimi*. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Editörler). İkinci Baskı. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Başer, S. A. (2009). *Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Derse Karşı Olan Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

Baysal, A. C. (1981). Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları İşletme Fakültesi Yayınları.

Bozdemir, R. (2012). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Problemlere Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Geliştirilmiş 12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. 2 Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cantekin, T. (2014). İlköğretime başlayan çocukların ailelerinin spora ve beden eğitimi dersine bakış açısını belirlemek. Yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Carrel, A. L., Clark, R. R., Peterson, S. E., Nemeth, B. A., Sullivan, J. and Allen, D. B. (2005). Improvement of Fitness, Body Composition, And Insulin Sensitivity In Overweight Children In a School-Based Exercise Program: A Randomized, Controlled Study. *Archives of pediatrics & Adolescent Medicine*, 159, 963-968.

Ceylan, R. (2008). *İlköğretimde: Beden Eğitimi Dersinin, Takiben Yapılan Diğer Derslerde Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Chung, M. H., Phillips, D. A. (2002). The Relationship between Attitude toward Physical Education and Leisure-Time Exercise in High School Students. *Physical Educator*, 59(3), 126-38.

Cimilli, V. (2017). Spor Lisesi Öğrencilerinde Bedensel / Kinestetik Zekâ İle Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Çelik, Z. ve Pulur, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*. 19 (1), 15-121.

Çetin, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çoban, B., Ünveren, A. (2007). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Datar, A. and Sturm, R. (2004). Physical Education In Elementary School And Body Mass Index: Evidence From The Early Childhood Longitudinal Study. *American Journal of Public Health*, 94(9), 1501-1506.

Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2007). *Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar*. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Editörler). İkinci Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Devecioğlu, S. ve Sarıkaya, M. (2006). Sporcu öğrencilerin sosyo-ekonomik değişkenler ışığında profillerinin belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 301-314.

Doğan, N. (2011). *Niğde İlinde Bulunan Farklı Statüdeki Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları ve Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Duman, S., Kuru, E. (2010). Spor Yapan Ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 18-26.

Dunn, A. L., Trivedi, M. H., Kampert, J. B., Clark, C. G., Chambliss, H. O. (2005). Exercise Treatment For Depression: Efficacy And Dose Response. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(1), 1-8.

Efe, M, Öztürk, F, Koparan, Ş. ve Şenışık Y. (2008). 14-16 Yaş Grubu Erkeklerde Voleybol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 69-77.

Eken, D. (2008). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ekici G., Hevedanlı M. (2010) Lise Öğrencilerinin Biyoloji Dersine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından incelenmesi, *TÜRK FEN Eğitim Dergisi*, 4: 105.

Ekici, S., Bayrakdar, A. ve Hacıcaferoğlu, B. (2011). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 829-839.

Erden, M. (2012). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Yedinci Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erkol, A. (2015). *Bilecik İlinde Bulunan 7 - 12. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum ve Davranışlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Filiz, M. A. (2018). Ortaokul Çağındaki Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Okula Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gülay, O. (2008). *Ortaöğretim 9. Sınıf Beden Eğitimi Dersinde, İşbirlikli Oyunların Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine ve Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının araştırılması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güllü M. ve Güçlü M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 138-151.

Gürbüz, A. (2011). *Ortaokulöğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi, Muğla.

Hamer, M., Chida, Y. (2009). Physical Activity And Risk of Neurodegenerative Disease: A Systematic Review of Prospective Evidence. *Psychological Medicine*, 39(1), 3-11.

Hassandra, M., Goudas, M. and Chroni, S. (2003). Examining Factors Associated With Intrinsic Motivation In Physical Education: A Qualitative Approach. *Psychology of Sport And Exercise*, 4(3), 211-223.

Hassmen, P., Koivula, N., Uutela, A. (2000). Physical Exercise And Psychological Well Being: A Population Study in Finland. *Preventive Medicine*, 30, 17-25.

Hatten, J. D. (2004). Racial Differences in Student's interest and Attitudes Toward Physical Education Considering Grade Level and Gender Ph. D. Thesis, The Florida State University, Florida.

Heidemann, M., Mølgaard, C., Husby, S., Schou, A. J., Klakk, H., Møller, N. C., Holst, R., Wedderkopp, N., (2013). The Intensity of Physical Activity Influences Bone Mineral Accrual in Childhood: The Childhood Health, Activity And Motor Performance School (the CHAMPS) Study. Denmark, *BMC Pediatrics*, 13(32), 1-9.

Heper, E. (2012). Spor Bilimleri İle İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi. *Spor Bilimlerine Giriş*. H. Ertan (Editör). Birinci Baskı. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Holoğlu, O. G. (2006). *İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören kız öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Hünük, D. (2006). Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

İlker, A. G. (2010). Farklı Motivasyonel İklimlere Göre İşlenen Beden Eğitimi Derslerinin Öğrencilerin Başarı Hedefleri, Motivasyonel Stratejileri Ve Beden Eğitime İlişkin Tutumları Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

İmamoğlu, C. (2011). Aktif Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı İletişim. Beşinci Baskı. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.

Kangalgil M., Hünük D., Demirhan G. (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, Spor Bilimleri Dergisi, 17(2): 48-57.

Karadağ, S. (2012). İlköğretim 8. Sınıf Ve Lise 11. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak Karşılaştırılması (Kırıkkale Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kavas, E. (2013). Demografik Değişkenlere Göre Dini Tutum. Akademik Bakış Dergisi, 38, 1-20.

Kaya Sarıdede, Ş. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Keskin, Ö. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi(Sakarya İli Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kır, R. (2012). II. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve davranışları. Yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Kırcı, G., Gültekin, O., Vatansever, ğ. (2003). Tenisçilerin, Atletlerin ve Sedanterlerin Somatotip ve Vücut Yağ Yüzdelerinin Karşılaştırılması. Raket Sporları Sempozyumu, 31 Ekim – 01 Kasım, Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kocaeli.

Koca, C. ve Aşçı, F. H. (2006). An Examination of Self-Presentational Concern of Turkish Adolescents: An Example of Physical Education Setting. Adolescence. 41 (161), 185-197.

Koca, C. ve Demirhan, G. (2004). An examination of high school students' attitudes toward physical education with regard to sex and sport participation. Percept Motor Skill, 98 (1), 754-758.

Koçak, S. ve Hürmeriç, I. (2004). Attitudes of Primary School Students Toward Their Physical Education Classes in Turkey. Perceptual & Motor Skills. 103 (1), 296–300.

Koçak, S. ve Hürmeriç, I. (2006). Attitudes toward physical education classes of primary school students in Turkey. *Perceptual&Motor Skills*, (1-103) p: 296-300.

Küçük V, Koç H. (2004). Psiko-sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi.

Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 131-141.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı. Ankara.

Muallimoğlu, N. (1998). Çocuklarda ve gençlerde beden eğitimi. İstanbul: Avcıol Basım Yayım.

Nebioğlu, D. (2006). Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları ve Planlaması Denetimi. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ntoumanis, N. (2001). A Self Determination Approach To The Understanding Of Motivation In Physical Education. *British Journal of Educational Psychology*, 71(2), 225-242.

Özçelik, D.A. (1998). Ölçme ve değerlendirme. Ankara: ÖSYM Yayınları.

Özkan, R. (2011). Genel ve İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Özyalvaç, N. T. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Palas Aktaş, İ. (2007). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Öğrenme Stilllerinin Okul Başarıları, Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ve Demografik Özellikleri İlişkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Serbest, Ş., Topkaya, İ. & Ersoy, Y.E. (2006). Okul Spor Takımlarında Yer Alan İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3-5 Kasım 2006, Atatürk Kültür Merkezi. Muğla.

Shedd, K. M., Hanson, K. B., AlekeL, D. L., Schiferl, D. J., Hanson, L. N., Loan, M. D. V. (2007). Quantifying Leisure Physical Activity and Its Relation to Bone Density and Strength. *Med Sci Sports Exerc*, 39(12), 2189-2198.

Sivrikaya, Ö., ve Kılçık, M. (2017). İlköğretim okulları 2. Kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Düzce örneği). *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 1-15.

Sritara, C., Thakkinstian, A., Ongphiphadhanakul, B., Pornsuriyasak, P., Warodomwichit, D., Akrawichien, T., Vathesatogit, P., Sritara, P. (2015). Work- and Travel-related Physical Activity and Alcohol Consumption: Relationship With Bone Mineral Density and Calcaneal Quantitative Ultrasonometry. *Journal of Clinical Densitometry: Assessment & Management of Musculoskeletal Health*, 18(1), 37-43.

Soyuer, F., Ünalın, D., Elmalı, F. (2010). Normal Ağırlıklı ve Obez Üniversite Öğrencilerinde Fiziksel Aktivite. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 862-872.

Sproule, J., John Wang, C. K., Morgan, K., McNeill, M. and McMorris, T. (2007). Effects of Motivational Climate In Singaporean Physical Education Lessons On Intrinsic Motivation And Physical Activity Intention. *Personality and Individual Differences*, 43, 1037-1049.

Stelzer, J., Ernest, J. M., Fenster, M. J., Langford, G. (2004). Attitudes Toward Physical Education: A Study Of Highschool Students From Four Countries- Austria, Czechrepublic, England, And USA. *College Student Journal*. 38 (2), 171-178.

Stratton, G. and Mullan, E. (2005). The Effect of Multicolor Playground Markings on Children's Physical Activity Level During Recess. *Preventive Medicine*, 41, 828-833.

Şahin, H. M. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Şahin, M., Pehlivan, Z. & Kuter, F. Ö. (2001). Beden Eğitimi Ders Uygulamalarında Ortaya Çıkan Etik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 21-23 Aralık, Uludağ Üniversitesi. Bursa.

Şahin, M., Yetim, A. Z. ve Çelik, A. (2012). Psikolojik Sağlamlığın Gelişiminde Koruyucu Bir Faktör Olarak Spor ve Fiziksel Aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 373-380.

Şişman, M. (2012). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Beşinci Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Şirinkan, A. ve Erciş, S. (2009). İlköğretim Okullarındaki Beden Eğitimi Ve Spor Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemleri ve Ölçme-Değerlendirme Kriterlerinin Araştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 184-189.

Şişko, M. ve Demirhan, G. (2002). İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205-210.

Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kozan Ofset Matbaası.

Tappe, M. K. and Burgeson, C. R. (2004). Physical Education: A Cornerstone For Physically Active Lifestyles. *Journal Of Teaching In Physical Education*, 23, 281-299.

Taşgın, Ö. ve Tekin, M. (2009). Çeşitli değişkenlere göre ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 457-466.

Tavlaş, S. (2012). Erzurum İlindeki ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Trudeau, F. and Shephard, R. J. (2005). Contribution of School Programmes To Physical Activity Levels And Attitudes In Children And Adults. *Sports Medicine*, 35(2), 89-105.

Türk Dil Kurumu (TDK), (2007), Tutum, <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 22.09.2018.

Tutal, V. (2011). İlköğretim öğrenci velilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 15 (1), 142-153.

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2014). Çocuk Ve Ergenlerde Fiziksel Aktivite. Ankara: Yazar.

Ulutaş, Y. (2018). Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması (Bayburt İl Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Uluşık, V. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının

Sınıf ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 45-53.

Üresin, B. (2012). *Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanan Bireysel Rekabetçi ve İşbirlikçi Hedef Yönelimlerinin İlköğretim 2 Kademesinde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yaldız, A. S. (2013). İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersine Yönelik Öğrenci ve Ana-Baba Tutumları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yanık, M. ve Çamlıyer, H. (2015). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1 (1), 9-19.

Yenal, T., Çamlıyer, H. & Saracaloğlu, A. S. (1999). İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 5 (3), 15-24.

Yetim, A. A. (2005). *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yıldız, E. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bala İlçesi Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, Ö. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi dersine yönelik Tutumları ve Karşılaştıkları Problemler. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Zeng H.Z., Hipscher M. ve Leung R.W. (2011). Attitudes of High School Students toward Physical Education and Their Sport Activity Preferences. *Journal of Social Sciences*, 7(4), 529-537.

Zengin, S. (2013). *Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde Hizmet Alan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri İle Benlik Saygılarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Zengin, S., Hekim, M., Hekim, H. (2016). Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi

Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet ve Öğrenim Kademesi Değişkenine Göre İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(2), 3242-3251.

7.EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu anket, öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik planlanan araştırmaya veri elde edebilmek amacı ile düzenlenmiştir. Siz öğrencilerin aşağıdaki soru ve ifadelere vereceği cevaplar, çalışmanın başarısı açısından önemlidir. Anket kağıdına isim yazmayınız. Verdiğiniz cevaplar çalışmanın amacı dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. İlgilerinize ve katkılarınıza teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek

Sınıfınız: ( ) 4. Sınıf ( ) 5. Sınıf ( ) 6.Sınıf ( ) 7. Sınıf ( ) 8.Sınıf
( ) 9. Sınıf ( ) 10. Sınıf ( ) 11. Sınıf ( ) 12. Sınıf

Okulunuzda spor salonu var mı? ( ) Spor Salonu Var ( ) Spor Salonu Yok

Babanızın Eğitim Durumu: ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite

Annenizin Eğitim Durumu: ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite

Ailenizin ikamet ettiği yer: ( ) Köy ( ) İlçe ( ) Şehir

Babanızın Mesleği: İşçi( ) ( ) Memur ( ) Çiftçi ( ) Esnaf

Ailenizin Ekonomik Durumu:

( ) 1603-2400 TL ( ) 2401-3200 TL ( ) 3201-4000 TL ( ) 4001TL ve üzeri

BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda beden eğitimi dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş(5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, o cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Cevap verirken de sadece haftalık ders programınız dâhilindeki beden eğitimi derslerini söz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

Anketimize ad-soyadı ya da sizi belirtecek herhangi bir ibare yazmayınız.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Beden eğitimi dersini <u>gereksiz</u> bir ders olarak görüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Beden eğitimi dersinde <u>bir şey öğrenmediğimi</u> düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyiniş <u>hiçbir şey yapmadan</u> tekrar çıkartıyoruz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda <u>hiç işimize yaramayacağını</u> düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak <u>istemiyorum</u> .	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla <u>gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz</u> .	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Necati TAŞDEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi	Taşlıçay / 27.02.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Bilimsel Faaliyetler	Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (12. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi)
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı
İletişim	
E-posta Adresi	necatitashdemir@hotmail.com